

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

פרשיות ויקהל פקודי – התחדשות הבריאה – שנת תשע"ז.

פרשיות ויקהל פקודי – מסירות נפש – שנת תשפ"א.

השיעורים נכתבו

לרפואת

ידידיה בן ליטל

ברוריה בת מלכה

ציפורה פייגא בת הדסה

רונית בת מזל

סיגלית בת ציפורה

איתי חיים בן אהובה

אורי בת ורד

נועם בן מיכל

ירחמיאל דניאל בן טובה באשה

סמי בן סימי

שירה בת שרה וב"ב

ניתאי בן שרון

רחל בת אסתר

ל'אה שרה בת חנה

להצלחת

ר' משה בן שוקת חיה וב"ב

יוסף בן טובה וסיון אסנת בת שרה וב"ב

! ימלא ה' כל משאלות לבם לטובה

לעילוי נשמת

ר' משה ב"ר שמואל רפאל רייך

אורן חמו בן זהרי

וועלוועל וואלף זאב בן לאה

שמעון ניסים בן טויה

בנימין כהן בן יעקב

מיכאל בן עובדיה

משה בן בנימין

יעקב בן סלמן

טובה בת אהרן

אהרן יוסף בן משה דוד הכהן

אלי סולטן בן אסתר

רותי בת חסיבה

יצחק בן שלמה ואסתר

ישראל בן שמחה

שאול בן מרדכי אריה

יפה שניידל בת יצחק

אסתר בת קמרה

סלמן בן יהודה

מזל בת יוסף חיים הכהן

משה בן אהרן

שמחה בת יהודה

ת.נ.צ.ב.ה

לשותפות בזכות להפצת העלון

השבועי:

0504-170-270

ניתן להאזין לשיעורי הרב בטלפון

0733-454-222

פרשיות ויקהל – פקודי – התחדשות הבריאה – שנת תשע"ז.

אבל ישנה בעיה, כשמתחיל הרב לדבר בנושא השיעור – כולם קשובים. אבל כשהוא מתחיל לדבר בענין התרומות, לאט לאט מתחילים אנשים לברוח החוצה; פתאום א' כאילו מקבל טלפון – "הלו... רגע רגע אני כבר יוצא" – וככה הוא מצליח להתפלח מהמקום 😊

סיפר לי פעם יהודי, שכל בוקר באופן קבוע, מגיע לבית הכנסת ואוסף כסף – "לפעמים אני מגיע בבוקר, שהציבור נמצא בפסוקי דזמרה – כשרואים אותי מגיע, חלק גדול מהציבור שמים את היד על העיניים ואומרים 'שמע ישראל'" 😊

אם ככה, משה רבינו מתכוון לדבר על התרומות למלאכת המשכן; אם הוא יתחיל לדבר ישר על התרומות, כנראה שכולם יברחו, אז איך הוא יתחיל את השיחה?! - 'כיִּנוֹס חִירוֹם בַּעֲנִיֵּי הַשַּׁבָּת!' - ולאחר שהוא דיבר בעניין השבת, הגיע הנושא המרכזי - {לה, ד} **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר: {ה} קְחוּ מֵאַתְּכֶם תְּרוּמָה לַה' כָּל נָדִיב לִבּוֹ וַיְבִיֵּא אֶת תְּרוּמַת ה' זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת כו';** אמר משה: "אם אני אתחיל לדבר ישר על התרומות, חצי מהציבור יתחפפו החוצה" - אבל בכל זאת, אף אחד לא עזב - כולם נשארו עד סוף הדרשה!

כותב האזנים לתורה – ונראה להסביר זה ע"פ משל לרב ומנהיג, שהזמין את הבעלי בתים לאסיפה במטרה להעביר ביניהם מגבית לטובת איזה מוסד המט לנפול, ויהי כי ירא לגלות את המטרה העיקרית ויצרף אליה עוד איזה ענין ציבורי שאין בו חשש של אסיפת כספים, והעמיד אותו כמטרת האסיפה, ואז באו כל המוזמנים אל האסיפה. כן א"ל,

בתחילת הפרשה, אומרת התורה: (שמות לה, א) {יִקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵם הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צֻוֶּה ה' לַעֲשׂוֹת אֹתָם.

אומרים חז"ל {מדרש לקח טוב, ויקהל} – וצוה את משה להזהירם על עשיית המשכן וכל כליו, לכפר על מעשה העגל. תבוא אמירת ועשו לי מקדש {כה, ח}, ויכפר על קום עשה לנו אלהים {לב, א}, תבוא קהלת משה רבינו, דכתיב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ויכפר על קהלת אהרן, שנאמר ויקהל העם על אהרן. תבוא אמירת משה רבינו, שנאמר ויאמר אליהם משה, ויכפר על אמירת אהרן, דכתיב ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים. תבוא אמירת {לה, א} אֵלֶּה הַדְּבָרִים, ויכפר על {שמות לב, ד} אֵלֶּה אֲלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל. תבוא נתינת זהב התנופה, ותהיה כפרה על נתינת זהב העגל.

נאמר "וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם ... - " לאחר שמדבר איתם משה רבינו על ענין השבת - {שם ב} **שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבָּת שַׁבָּתוֹן לַה'** וגו', הוא מיד מדבר איתם על ענין התרומות למשכן, ושוב פעם אומרת התורה - {שם ד} **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' כו'.**

נשאלת השאלה – מדוע היתה צריכה התורה לכתוב פעם נוספת "**כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**", זה הרי אותו הדיבור – באותו מקום שהוא דיבר על שמירת השבת, הוא גם דיבר על התרומות למשכן?

אומרת התורה: {שם כ} וַיֵּצְאוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה.

נשאלת השאלה – למה הזכירה התורה שוב פעם את ענין היציאה, הרי זה ודאי שהם יצאו לאחר שסיים משה לדבר בפניהם. לא חשבנו שהם יישארו בבית הכנסת?!

בא האזנים לתורה, ואומר רעיון נפלא;

כותב רש"י – **ששת ימים**. הקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, לומר, שאינו דוחה את השבת.

יוצא, שאעפ"י שבונים משכן לכפרה על חטא העגל, השבת חשובה יותר – ולכן הקדים הציווי על השבת לציווי על עשיית המשכן.

בא **רבינו אפרים**, ושואל שאלה עצומה – יש לנו כלל – אם יש לנו 'עשה' ו'לא תעשה' – 'עשה' לא דוחה 'לא תעשה'; עשיית המשכן זה 'עשה', ושמירת השבת זה גם 'עשה' וגם 'לא תעשה', אז בשביל מה היתה התורה צריכה להקדים את הציווי על השבת – הרי ממילא 'עשה' לא דוחה 'לא תעשה'!?

כותב רבינו אפרים – והתשובה, כדי שלא יטעו ויאמרו: כשם שקרבן הוא מצות 'עשה' ודחי 'עשה' ו'לא תעשה' של שבת, דכתיב {במדבר כה, ט} וביום השבת שני כבשים בני שנה, וכך נאמר במלאכת המשכן, קא משמע לן דלא².

בא **האלישיך הקדוש**, ואומר תירוץ נוסף;

כותב האלישיך הקדוש – על כן אמר **לא תבערו אש וכו'**, לומר, הנה המשכן כעת אינו מושב לשכון יה אלהים כי עדיין לא נעשה ואין קדושתו דומה אחר היותו מושב אלהים למה שעדיין לא היה כי אם עתיד להיעשות. וזהו אומרו **"לא תבערו אש בכל מושבותיכם"**, כלומר מה שאין כן במה שהוא מושב אלהים כי שם תבעירו, ומזה יבינו כי מה שכתב אין שבת נדחה שהוא על כי עדיין אינו מושב אלהים רק הכנה אליו³.

ידוע שאמירת {לה, א} **ויקהל משה את כל עדת בני ישראל** – נאמרה למחרת יום הכיפורים, לאחר שנעתר הקב"ה לבקשתו של משה רבינו, שימחל לישראל על חטא העגל ויחזיר את השראת השכינה על עם ישראל – ואיפה? במשכן!

נשאלת השאלה – אם ככה, למה מופיע הציווי על השבת!?

פשוט מאוד, כי גם השבת מכפרת על חטא העגל;

אומרים חז"ל {מסכת שבת קי"ח, ב} – **א"ר יוחנן: כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, שנאמר {ישעיה נב-ב} אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו.**

בדרך צחות, עשה משה רבינו וצירף את שמירת השבת לדרישת התרומה למשכן, והתחיל אודות השבת ואח"כ – אמירה שניה אודות הזהב והכסף, שצריך לתת למשכן. אבל כל הרבנים, שהשתמשו בנושא צדדי, כדי לכסות על אוסף הכספים – יודעים מן הניסיון, שבאמצע ההרצאה על הנושא הצדדי כבר 'נודעה' המטרה הכספית שיש באסיפה זו. והנאספים מתחילים נשמטין אחד אחד באמתלאות שונות, וכשמתחילים להרצא על המטרה העיקרית. כבר ברחו העשירים, ובאמצע 'הרצאת דמים' נשמטין גם הבינונים, ובשעת היציאה מהאסיפה אין אפילו 'מנין'. וספרה לנו התורה הקדושה, שבשעה שנתבעו בני ישראל למשכן, באו כל עדת בני ישראל על האסיפה ולא נס אפילו עשיר א' מהאסיפה בשעת האזהרה על השבת, מחשש שמא ידרשו אח"כ ממנו כסף, ואפילו בשעה שהתחיל משה לדבר מפורש אודות זהב וכסף נשארו כולם על מקומם:

"ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל ... קחו מאתכם תרומה", ואפילו לבסוף, כששמעו רשימה ארוכה מהדברים הדרושים לבנין המשכן, לא נשמט אף א' מהאסיפה, אלא: **"ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה"** – בבת אחת לאחר ששמעו את כל ההרצאה, לבתיהם להביא את כל הדרוש, והרבו להביא יותר מן הצורך עד שהוכרח משה להכריז: **"איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש"**, כה גברו הרצון והנדיבות בעם לתת ביד רחבה על בנין משכן ה'.

עד כאן, דבריו הנפלאים של **האזנים לתורה**.

בא הגאון ר' **יעקב קמינצקי** ואומר, שחטא העגל גרם לפירוד בעם, כמו שהיה קודם מתן תורה;

כותב ר' יעקב קמינצקי {אמת ליעקב, ויקהל} – ויקהל משה את כל עדת בני ישראל {לה, א}. העגל היה ההיפך של מתן תורה, כי במתן תורה [מכילתא פרשת יתרו] אמרו רז"ל: "ויחן ישראל כאיש אחד בלב אחד", וכאן אמרו בירושלמי [סנהדרין פ"י הל"ב]: כי י"ב עגלים נעשו ואוו לאלהות הרבה, והרי מצינו אלהי מואב אלהי אדום וכד', והרי רק אלהים אחרים, כלומר כח א' לכל אומה, ולמה אוו לאלהות הרבה¹, ועל כרחך שבין השבטים עצמן היו חילוקי דעות במי יבחרו ולא באו לידי איחוד ועשה כל שבט אלוה לעצמו, והיינו עגל מיוחד לכל שבט, ולפיכך כשבא משה להזהיר את ישראל על המשכן, היתה עבודתו הראשונה להקהיל את העם, כלומר לאחד אותם במקום אחד ולמטרה אחת.

נשאלת השאלה – מדוע פותחת הפרשה דוקא בענין השבת, ולא בענין אסיפת התרומות למלאכת משכן?

¹ ענין איוו אלוהות הרבה לא מזכר בירושלמי שם אבל הוא בבבלי בסנהדרין [דף ס"ג ע"א], עיי"ש. ועיין רמב"ן לעיל [ל"ב פ"א]: שאוו לאלהות הרבה, כי הם לא ידעו במה יבחרו ואיזה הטוב להם עכ"ל.

² **ברוך שאמר**: שהקרבת הקרבנות דוחה שבת. אבל מלאכת המשכן אינה דוחה.

³ **ברוך שאמר**: כרגע אין שום קדושה על המשכן ולכן איננו דוחה את השבת. כשמלאכת המשכן תסתיים ויתחילו להקריב בו קרבנות, אז תשרה עליו שכינה ותהיה בו קדושה שתידחה את קדושת השבת – כאשר יקריבו עליו קרבנות.

כותב הטור {סימון ר"צ} – אמרה תורה לפני הקב"ה: רבש"ע, כשיכנסו ישראל לארץ זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו ואני מה תהא עלי? אמר לה: יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסוק בך.

מקור דברי הטור, במדרש בתחילת ספר בראשית;

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה י"א, אות ח} – **תני רבי שמעון בן יוחאי, אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונא של עולם לכל יושבין זוג, ולי אין בן זוג. אמר לה הקדוש ברוך הוא כנסת ישראל היא בן זוגה. וכיון שעמדו ישראל לפני ה' סיני אמר להם הקדוש ברוך הוא זכרו הדבר שאמרתי לשבת, כנסת ישראל היא בן זוגה, הינו דבור (שמות כ, ח): זכור את יום השבת לקדשו.**

נשאלת השאלה – מה פירוש הדבר, שלכל יום יש 'בן זוג'?

מסבירים חז"ל {שם} – רב ברכיה ורבי דוסתאי אומרים: ... **חד בשבתא, תרי, תלתא, ארבעתא, חמשא, ערובתא** – דהיינו, ראשון עם שני, שלישי עם רביעי, חמישי עם שישי.

שאלה נוספת שיש לשאול – מה זה בדיוק 'זוג'?

'זוג', פירוש הדבר, גבר ואשה שהתחתנו במטרה להעמיד צאצאים שימשיכו את דרכם בעולם הזה. שאלמלא המיתה לא היו מתחתנים.

בא הגאון מוילנא ואומר – רבותי, זה לא הזוג הנכון, כי המדרש מביא, שכל דבר שברא הקב"ה בששת ימי בראשית, התולדות שלו היו רק לאחר שלשה ימים;

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה יב, אות ה} – **דרש רבי נחמיה איש כפר סיוון (שמות כ, יא): כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וגו', שלשה דברים הללו הן הן עקר ברייתו של עולם, ושהו שלשה ימים והוציאו שלש תולדות. הארץ בראשון שנאמר "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" כבית הלל, ושהתה שלשה ימים, ראשון ושני ושלישי והוציאה שלש תולדות ביום הרביעי: איילות ודשאים וגו' עדן⁴. רקיע בשני שהפריד בין מים עליונים למים תחתונים, ושהו שלשה ימים, שני ושלישי ורביעי, והוציאו שלש תולדות ביום החמישי: חמה ולבנה ומזלות⁵. ומים בשלישי, ושהו שלשה ימים ושלישי רביעי חמישי והוציאו שלש תולדות ביום השישי: עופות ודגים ולייתן ובן אדם.**

משמע מכאן, שהזוג הוא התולדות שאמורים לצאת מאותו היום. אם ככה, באה השבת לפני הקב"ה ואמרה לו: "ריבונא של עולם, ומי יהיה הזוג שלי???", אמר לה הקב"ה: "כנסת

אם כל השומר שבת כהלכתו מכפר אפילו על ע"ז, לכן בא משה רבינו ומצוה אותם תחילה על שמירת השבת!

יאמר האומר – הרי הציווי על השבת זה לא דבר חדש, שהרי כבר נצטוו ישראל על השבת במרה, אז איך זה בא ככפרה על חטא העגל?

אומר הספר **נתיבות דעת** – לא רק שהשבת באה לכפר על העגל, אלא היא אפילו חשובה יותר מהמשכן – ולמה?! משום שהמשכן לא יהיה נצחי – הוא זמני [480 שנה]; גם שני בתי המקדש כיפרו על עוון חטא העגל, וגם שניהם היו זמניים [בסכ"ה 830 שנה] – מה שאין כן השבת שהיא נצחית!

ומה הכוח שיש לשבת לכפר? כאן ישנם שני פירושים; הא' הוא, שאם אדם שומר את השבת, ממילא הוא מודה שהקב"ה ברא את העולם בששת ימי בראשית וביום השביעי שבת ממלאכה, וממילא מובן שהוא אינו מאמין בעבודה זרה.

הפירוש השני, עפ"י מה שאומרים לנו חז"ל;

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, ויקהל, רמז ת"ח} – **ויקהל משה. רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד, אמר הקב"ה: עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפניכם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת ולכנוס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני ...**

נשאלת השאלה – איך בדיוק באה הכפרה ע"י זה??

מובא בשם בעל השפע חיים – בזכות לימוד הלכות שבת, באה הכפרה על חטא העגל – איך?

אומרת הגמרא {מסכת מנחות ק"א} – **אמר רבי יצחק: מאי דכתיב {ויקרא ו-יח} זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם? כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת. וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם.**

עבר אדם על עבירה שלא מן התורה, כגון שלא נטל ידיים לסעודה שהיא תקנה מדרבנן – מה הכפרה על זה?

אומרים חז"ל – יפתח שולחן ערוך וילמד 'הלכות נטילת ידיים'!

אומר בעל **השפע חיים** – **ויקהל משה**. אמר הקב"ה למשה רבינו: "כשם שהקהלת פה את ישראל, כך תקהיל אותם בבתי הכנסיות ובבתי המדרשות ותעסוק איתם בלימוד הלכות השבת, ובכך תהיה להם כפרה על חטא העגל!"

עפ"י הדברים האלה, נוכל להבין את דברי הטור:

⁴ **ברוך שאמר:** פירוש הדבר, שהזוג של יום ראשון הוא יום רביעי.

⁵ **ברוך שאמר:** פירוש הדבר, שהזוג של יום שני הוא יום חמישי.

שאלת השאלה – איך הצליחו עושי המלאכה, לבנות את המשכן במשך שבעים יום בלבד?

מטבח פשוט היום, לוקח לפחות חודש וחצי עד שהוא מוכן ומורכב אצל הלקוח – בתנאי שיש לנגר את כל הציוד הנדרש. אבל במדבר איזה ציוד היה להם? לא היה להם שום דבר! ועוד, האומנות שנדרשה לעשיית המשכן דרשה טכניקות מיוחדות שקשה להבין כיצד הם הצליחו לעשות זאת!

עם ישראל יוצאים ממצרים – עובדי אדמה! – איך עובד אדמה יכול לעסוק במלאכת המשכן? הרי נדרשה אומנות מאוד עדינה לעשיית הכלים!

אם תבקש מאדם שסוחר כל היום בלוקים של איטונג, לסגור לך את האבזם של השרשרת שנפתח – הוא ייתן לחיצה ויסגור אותו לנצח! 😊 - ולמה? כי אלו הידיים שלו – הוא לא רגיל לעדינות!

פירוש הדבר, שכל המשכן נבנה בדרך נס!

שאלת השאלה – למה לבנות אותו בדרך נס, תן להם לעבוד לאט לאט? ואם כבר לזרז אותם, אז למה לחכות לחנוכת המשכן מכ"ה בכסלו עד ראש חודש ניסן?

אומר המדרש (ילקוט שמעוני, מלכים א', סימן קפ"ד) – **אמר ר' חנינא: בכ"ה בכסלו נגמר מלאכת המשכן ונשאר מקופל עד אחד בניסן, כמו שכתוב: ביום הראשון באחד לחדש תקים את משכן, והיו ישראל ממלמלין על משה לומר: למה לא הוקם מיד, שמא דופי אירע בו? והקב"ה חשב לערב שמחת המשכן בחדש שנולד בו יצחק.**⁷

אומר **הבאר יוסף** מסלנט – ואפשר לומר בזה, כי ידוע ממדרשי חז"ל שהמשכן היה כפרה על עוון העגל, והנה בענין עוון העגל כבר כתבו הראשונים בספר הכוזרי, וכעין זה כתבו הר"א בן עזרא והרמב"ן, שכוונתם היתה לעשות איזה דבר מוחשי שתשרה שם השכינה ויכוונו את עבודתם אל השכינה השורה שם, וכיון שראו שכבר בא שש שעות על היום ועדיין משה לא בא ואין להם מי שיורה להם הדרך, לא היו יכולים לעצור את תשוקתם העזרה להשראת השכינה ומרוב פחזותם עשו את העגל בכוונה ששם תשרה השכינה, ובחרו בשור שהוא אחד מהחיות הנושאות את הכסא, וזה היה עיקר חטאם מה שעשו בעצמם מבלי ציווי ה' ולא המתינו עד שיבוא משה מן ההר ושהוא יעשה מה שצוה השם ... ולכן כיון שהמשכן בא לכפרה על חטאם זה, לכך היה צריך להיות כאן בהקמת המשכן תשובת המשקל כנגד החטא שלהם, ולעומת שהיו נחפזים ומבוהלים אז במעשיהם להשראת השכינה מבלי ציווי ה', ובגלל זה נכשלו ונפלו בתהום רבה

ישראל תהיה הזוג שלך! – היינו התורה – שלימוד התורה זה התכלית של שבת קודש!

ממשיך הטור ואומר – 'ושמרו' היינו שלא לעשות בו מלאכה שהוא ב'שב ואל תעשה'. ואח"כ אמר לעשות, דהיינו 'קום ועשה'. אלא שכך פירושו ושמרו בני ישראל את השבת מעשות בו שום מלאכה, כדי שיהא פנוי לעשות את השבת ע"י התורה וזהו ברית עולם.

למדנו מכאן, שכשם שהמשכן מכפר על חטא העגל, כך גם השבת מכפרת – ע"י שמירתה וע"י לימוד הלכותיה.

אם אמרנו שהשבת מכפרת וגם המשכן מכפר, הייתי רוצה לעמוד על רעיון נפלא שעומד עליו **הבאר יוסף מסלנט:**

אני רוצה לשאול – כמה זמן לקח לעשות את המשכן, מהרגע שנמסרו החומרים לאומנים?

שבעים יום – החל מט"ו בחודש תשרי ועד לכ"ה בחודש כסלו, כפי שמביא **הגאון מוילנא** בביאורו על שיר השירים – מדוע יושבים בסוכות דוקא החל מט"ו בחודש תשרי;

כותב **הגאון מוילנא** (ביאור לשיר השירים א, ד) – ובזה יתורץ מה שהקשו למה אנחנו עושים סוכות בתשרי, כיון שהוא נגד היקף ענני כבוד, היה ראוי לעשות בניסן, כי בניסן היה תחילת היקף עננים. אבל נראה לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן, ומשה ירד ביום הכיפורים ובמחרת יו"כ {שמות לה, א} וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַצִּוֶּה עַל מְלָאכְתָּהּ הַמִּשְׁכָּן וזוהי ה' בי"א תשרי וכתב "והעם הביאו עוד נדבה בבקר בבקר - ב' ימים, הרי י"ג בתשרי ובי"ד בתשרי נטלו כל חכם לב ממשה את הזהב במנין ומשקל ובט"ו התחילו לעשות ואז חזרו ענני כבוד, ולכן אנו עושין סוכות בט"ו בתשרי.⁶

אומרת התורה: {שמות מ, ב} **ביום החדש הראשון בָּאֶחָד לַחֹדֶשׁ תִּקִּים אֶת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד** – למרות שהמשכן היה מוכן כבר בכ"ה לחודש כסלו, הוא הוקם רק בראש חודש ניסן!

⁶ **ברוך שאמר:** מיום י"ז בתמוז, יום עשיית העגל, הסתלקו ענני הכבוד מעם ישראל. בשנת 2449 לבריאת העולם, ביום הכיפורים, ירד משה רבינו עם הבשורה של {במדבר יד, כ} **סִלַּחְתִּי כְּדִבְרְךָ**. למחרת בבוקר, אומרת התורה {שמות לה, א} וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – "למחרת יום הכיפורים כשירד מן ההר" {רש"י}. משה רבינו מקהיל את עם ישראל ביום י"ד בתשרי, ומצוה אותם על מלאכת המשכן. בתאריך י"ב וי"ג לחודש תשרי אספו תרומות למלאכת המשכן, וביום י"ד לחודש תשרי יצא כרוז במחנה "לא להביא יותר תרומות למלאכת המשכן", שנאמר {שמות לו, ז} וְהַמְּלָאכָה הַיְּתֵה דִּים לְכָל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהָיָה וביום ט"ו לחודש תשרי, מסר משה רבינו לעושי המלאכה לעשות את מלאכת המשכן. ובאותו היום - ט"ו לחודש תשרי - חזרו ענני הכבוד להיות על עם ישראל.

⁷ **ברוך שאמר:** במדרש נוסף נאמר 'ביום שנולד בו יצחק', ובמדרש אחר נאמר 'בחודש שבו נתבשר אברהם אבינו על לידת יצחק'!

נשאלת השאלה – מה היה דחוף כ"כ, לדבר בענין קידוש החודש דוקא בר"ח ניסן – ארבעים שנה לפני הכניסה לארץ ישראל!?

מיד לאחר מכן, מגיע ציווי נוסף – {שמות יב, ג} **דְּבַרוּ אֶל כָּל עַדַּת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁהָ לְבִית אֲבֹתָהּ שֶׁהָ לְבִית.**

נשאלת השאלה – אם הם אמורים לקחת את השנה רק 'בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ', אז על מה הדחיפות הגדולה לצוות על כך בר"ח!?

בהגדה של פסח, אומר 'בעל ההגדה' – "יכול מראש חֹדֶשׁ" – אולי נתחיל לספר סיפור יציאת מצרים, מר"ח ניסן?⁸ **תְּלַמֵּד לומר ביום ההוא. אי ביום ההוא יכול מְבַעֵד יום. תְּלַמֵּד לומר בְּעֶבֶר זֶה. בְּעֶבֶר זֶה לֹא אֲמַרְתִּי אֶלָּא בְּשִׁעָה שְׁמִיעָה וּמְרוֹר מְנַחִים לְפָנֶיךָ.**

נשאלת השאלה – למה שיהיה דוקא מראש חודש!?

עשרים מפרשים יש על הענין הזה;

כותב שיבולי הלקט – יכול מראש חודש. כלומר מאחר שאנו מקדימין לדרוש בהלכות המועד קודם המועד כן בזה יעשה פתח לבנו ותהיה מצות 'והגדת' נהגת מראש חודש שהרי עומד בראש חודש ומזהיר על הפסח, שנאמר "החודש הזה לכם ראש חדשים וגו' דבר אל בני ישראל לאמר ויקחו להם איש שה וגו'".

אומר הרשב"א [וכך גם אומר הרשב"ץ] – יכול מראש חודש. מראש חודש ניסן התחלת הגאולה.

אומרים חז"ל {שמות רבה, פרשה טו, אות יא} – **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם. הַדָּא הוּא דְּכֵתִיב (תהלים לג, יב): אֲשֶׁרִי הִגִּיטִי אֲשֶׁרִי ה' אֱלֹהִי, מִשְׁבַּחַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, קָבַע בּוֹ רִאשִׁי חֲדָשִׁים וְשָׁנִים, וְכִשְׁבַּחַר בְּיַעֲקֹב וּבְנָיו קָבַע בּוֹ רִאשׁ חֲדָשִׁים שֶׁל גָּאֻלָּה שָׁבוּ נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וּבּוֹ עֲתִידִין לִגְאֹל, שְׁנָאֵמֶר (מִיכָה ז, טו): כִּי־מִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת. וּבּוֹ נִוְלַד יַעֲקֹב, וּבּוֹ נִעֲקַד, וּבּוֹ קָבַל יַעֲקֹב אֶת הַבְּרִכּוֹת, וּבּוֹ רָמַז לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא רִאשׁ לָהֶם לְתַשׁוּעָה, שְׁנָאֵמֶר: רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לַחֲדָשִׁי הַשָּׁנָה.**

אומר הריטב"א – ולמה מתחילים דוקא מראש חודש! כי נאמר {שמות יג, ה} **וְעִבַּדְתָּ אֶת הָעֶבֶדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה.** מכאן שהעבודה מתחילה עוד מר"ח ניסן!

אומר הספר מעשה נסים – יכול מראש חודש. והנראה בישוב זה כי לאשר שבפסחים דף ו' דרש רשב"ג מקרא

ויצא מהם העגל הזה, לכך כדי שיתקנו עכשיו בעשיית המשכן את אשר עוותו, אז עשה הקב"ה שיגמר המשכן עם כל כליו בעוד שלשה חדשים לפני זמן הקמתו, ויהיה מונח ומקופל כל דבר ודבר הכל בתכלית שלמותו, והכל מכון ומדויק כאשר צוה ה' בלי גרעון כלל, כדי שכולם ישתוקקו בכל יום ובכל שעה להקמתו ושתשרה השכינה ביניהם, וככה יעברו משך שלשה חדשים עד אשר יבוא ציווי ה' שיקימוהו, ורק אז יקימו אותו, ושרק אז תשרה בו השכינה, כדי ללמוד לדעת, שאין לעשות שום דבר גדול או קטן, אף אם הכוונה היא לעבודת ה', מבלי שיהיה על זה צווי מהקב"ה, וכל הזמן היו ישראל צריכים לעצור בעד חפצם ותשוקתם העזה שהיתה בוערת בלבם כשלהבת אש לאמר, מתי יתכונן המשכן ומתי תרד השכינה עלינו, הרי הכל כבר מוכן ומזומן ולא חסר שום דבר, אלא שאין לנו רשות לזוז אפילו זיז כל שהוא עד אשר יבוא על זה דבר ה', ובמה שכבשו את תאוותם והמייית לבם הגדולה הזאת משך שלשה חדשים, והיו מחכים בסבלנות הגדולה עד ר"ח ניסן, שאז זכו לשמוע ממשה רבינו שהקב"ה צוה להקימו, וכשהוקם המשכן אז נשלמה הכפרה בתכלית על חטאם הקודם שנכשלו בו ע"י פחזותם ובהילותם; ולכוונה זו עשה הקב"ה שסייע בידם בעבודת המשכן שיגמר במהרה, ויהיה מונח ומקופל משך זמן של שלשה חדשים...

אם אלה פני הדברים, הייתי רוצה להיכנס לנושא נוסף ולהתחבר לחודש ניסן הבעל"ט:

אם נשים לב, 'פרשת החודש' שנקרא בע"ה בשבת הבאה, מתחברת עם פרשת פקודי – שהמשכן נחנך בר"ח ניסן, ופרשת החודש נאמרה ג"כ בר"ח ניסן. רק ההבדל היחיד ביניהם הוא הפער – שנה שלימה; 'פרשת החודש' נאמרה בשנת 2448 לבריאת העולם – שבועיים לפני יציאת מצרים, והמשכן נחנך שנה לאחר מכן – שנת 2449 לבריאת העולם. נמצאנו למדים, שלר"ח ניסן יש איזשהו מהלך מיוחד – ומה? – א' כל, המשכן נחנך בו. ב' כל, גם הדיבור עם משה רבינו, בענין קידוש החודש, היה בו.

בא רבינו בחיי, ומביא בשם ר' חננאל [וקדם לו הרס"ג] שארבעים שנה במדבר לא קידשו את הלבנה;

כותב רבינו בחיי {פרשת בא} – וכתב רבינו חננאל ז"ל קביעות החדשים אינו אלא על פי החשבון לא על פי ראות הלבנה, והראיה שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היה הענן מכסה אותם ביום ועמוד האש לילה ולא ראו בכלם שמש ביום ולא ירח בלילה. והוא שאמר הכתוב {נחמיה ט} ואתה ברחמיך הרבים לא עזבתם במדבר את עמוד הענן לא סר מעליהם ביומם להנחותם בהדרך ואת עמוד האש בלילה להאיר להם, ומהיכן היו קובעים חדשים על פי ראות הלבנה, אלא בודאי עיקר המצוה בכתוב על פי החשבון.

⁸ **ברוך שאמר:** למה מר"ח – תתחיל מחנוכה! 😊

בא הספר אור חדש, ואומר פשט נפלא;

מובא בחז"ל, שאנשים צחקו על משה רבינו – ולמה? – כי כשסיימו לבנות את המשכן, במקום לחנוך אותו, בא משה רבינו ואמר: "להכניס הכל לארגזים!" ; באו האנשים למשה – "מה הולך פה, ביקשת שנעשה משכן לא?! אז למה לא חונכים אותו?!" – משה לא רצה לגלות להם את הסיבה האמתית, ותירץ להם "כי זה רצון ה'!"

העם שומע את הדברים, ומה חושב לעצמו? "משה 'תפר' לנו תיק! הקב"ה לא ביקש ממנו לבנות שום משכן – כל מלאכת המשכן היתה כדי להעביר לנו את הזמן!" – והיו העם מלגלים על משה רבינו ואומרים: "סתם המצאת את זה!!!"

אבל כשנחנך המשכן, מה עשה הקב"ה? צוה את משה לכתוב על כל פריט ופריט "כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה";

אומר המדרש תנחומא {פקודי, אות יא} – לפי שהרהרו ישראל אחרי משה בשעה שהיו מעמידין המשכן ולא היה עומד, אמרו, שמא דבר קל אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לעשות לו במשכן, ומשה מעצמו הכניסנו בכל הטרח הזה. לפיכך אמר הקדוש ברוך הוא, הואיל והרהרתי אחרי, הריני כותב שמי על כל דבר ודבר שאני צויתי אותו. לכן כתיב: כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה בְּכָל פֶּעַם וּפְעַם. אמר הקדוש ברוך הוא, אם בקש אדם להרהר אחרי משה, יהרהר אחרי שאני אמרתי לו כל זאת ושיעשו לי המשכן. ואימתי נאמר לו למשה לעשות את המשכן, ביום הפורים.

פירוש הדבר, שלא היה דבר א' שעשה משה מדעתו, אלא על כל דבר ודבר שעשה, צוה אותו הקב"ה על עשייתו!

נשאלת השאלה – אם ככה, על מה היה להם ללגלג עליו?!

אומר הספר **אור חדש** – הם לגלגו עליו, משום שלא האמינו שהקב"ה ישרה את שכינתו בתחתונים – "איך יכול להיות שהקב"ה ישרה שכינתו בעולם הזה?!"

אמר הקב"ה למשה: "אני רוצה שהמשכן יחנך, דוקא בחודש שבו נתבשר אברהם אבינו"

נשאלת השאלה – ע"י מי נתבשר אברהם אבינו???

ע"י שלשת המלאכים, שבאו לבקרו ביום השלישי למילתו וישבו וסעדו בביתו!

אמר הקב"ה למשה: "לך ואמור להם, שכשם שמלאכים יורדים לעולם הזה ואוכלים ושותים, כך תעשו לי משכן ואז אשרה בו את שכינתי, ובו תקריבו לי קרבנות ותנסכו לי יין, שנאמר {משלי ט, ה} לֹכְוֹ לְחֶמְוִי בְּלַחְמִי וּשְׁתֵּוֹ בַיִּין מִסְכֵּתִי"

עד כאן, דבריו הנפלאים של בעל האור **חדש**.

שחייב להתחיל לשאול ולדרוש מראש חדש בהלכות הפסח אפילו רבן לא פליגי עליו רק שהן מקדימין יותר, אבל מר"ח איכא חיוב אליבא דכולי עלמא מדאורייתא, וסלקא דעתך אמינא כי היכי שמתחיל חיוב הדרישה מהלכותיהן כן מתחיל חיוב הסיפור מראש חדש, וגם כי למעלה מזה כתיב "היום אתם יוצאים בחודש האביב" להורות הנס שנשתדד⁹ מזלם טלה שהיה שולט בחודש האביב, ולכן ניתן מעלה לחודש זה שיהיה ראש לכל החודשים וסלקא דעתך שמתחיל גם כן חיוב הסיפור מראש חדש, ולזה מביא קרא "דביום ההוא", וביום ההוא, היינו ביום שאתה עושה זכרון ליציאת מצרים מתחיל חיוב הסיפור...

אומר הברכת עשיר – מתחילים מר"ח, כיון שהקב"ה דיבר עם משה רבינו בהלכות הפסח החל מר"ח!

כותב בעל יסוד ושורש העבודה {ח"ב פ"ד} – מיום אחד בניסן יגיל וישמח האדם מאוד ומאוד, כי הגיעו הימים אשר בהם חפץ ה' לגאלינו ולקדשינו במצותיו, והן קרבו הימים אשר בהם נעשה רצונו לנחת רוח לפניו ית"ש במצות רבות...

כותב הספר ארחות חיים [לר' אהרן הכהן מלוניל] – יכול מראש חדש פי' עתה מפרש אימתי זמן ההגדה יכול מר"ח שהתחילה הגאולה ועוד שואלין בהל' הפסח קודם הפסח ב' שבתות, וזהו מר"ח ת"ל ביום ההוא כלומר יום הגאולה.

אם אלה הדברים, בואו נלמד רעיון יפה ואני מקוה שהוא גם נכון: 😊

בעוד קצת יותר משבוע בע"ה, נוכל לקיים מצוה שאפשר לקיים אותה אחת לשנה – ברכת האילנות.

פוסק השולחן ערוך {ס' רכ"ו, א} – היוצא בימי ניסן ורואה אילנות שמוציאים פרחים, מברך: "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם".

נשאלת השאלה – מה זה בדיוק 'בריות טובות'?

הזכרנו קודם לכן ג' דעות מחז"ל – מדוע ביקש הקב"ה שהמשכן יחנך דוקא בר"ח ניסן; **דעה א'** משום שזהו החדש שבו נולד יצחק. **דעה ב'** משום שזהו היום שבו נולד יצחק. **דעה ג'** משום שזהו החדש שבו נתבשר אברהם אבינו על הולדת יצחק.

נשאלת השאלה – מה שייך לומר, משום שזהו החודש שבו נתבשר בו אברהם אבינו על הולדת יצחק?!

⁹ **שנשתדד מזלם טלה.** הענין שנשתדד מזל טלה מוזכר באברבנאל בז"פ בפסיקא 'חכם מה הוא אומר', וז"ל: וענין הקרבן פסח שהוא זכר למזל טלה שנלקה בלילה הזה [ליל מכת בכורות].

והפרחתי עץ יבש, זו שרה אמנו. שהיו כולן מביאין בניהן
אצל שרה והיתה מניקה אותם, שנאמר {בראשית כא, ז}
היניקה בנים שרה...

אם ככה, רצה הקב"ה שהמשכן יחנך בחודש שבו התבשר
אברהם אבינו על הולדת בנו – למה, מה קרה???

בחודש הזה, התחדש דבר חדש בבריאה – אישה בת
תשעים שנה יולדת! – רק הגיעו המלאכים לביתו של אברהם
כדי לבשר לו את הבשורה, התהפך הגלגל! – למה?

התשובה פשוטה מאוד. אומר אברהם אבינו לאשתו:
"בבקשה, מהרי שלש סאים קמח סלת לוישי ועשי עגות
{בראשית יח, ו} – באו אורחים!". אבל כשבאו האורחים,
אברהם לא נותן להם עוגות, שנאמר {שם ח} ויקח חמאה
וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם וגו'.

נשאלת השאלה – איפה נעלמו העוגות?

אומר רש"י – ויקח חמאה וגו'. ולחם לא הביא לפי שפרסה
שרה נדה, שחזר לה אורח כנשים אותו היום, ונטמאת
העיסה.

איך יכול להיות שלאשה בת תשעים חוזר ה'אורח כנשים'!
פירוש הדבר, שהתרחש כאן דבר חדש בבריאה! – מהפך!!!

פירוש הדבר, אמר הקב"ה: "רבותי, בחודש ניסן אני מייצר
מהפך בעולם – התחדשות של הבריאה!"

נשאלת השאלה – איך בדיוק אנחנו יודעים שישנה
התחדשות בבריאה?

פשוט מאוד. יוצאים החוצה בחודש ניסן, ורואים שכל
הבריאה 'פורחת' – האילנות פורחים, הציפורים מציצות וכו'.
בחודש ניסן, מוריד הקב"ה בריות חדשות לעולם!

מה קרה באותו יום שבו נחנך המשכן?

אומרת הגמרא {מסכת שבת פז, ב} – {שמות מ-יז} ויהי בחדש
הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן. תנא
אותו יום נטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית ראשון
לנשיאים ראשון לכהונה ראשון לעבודה ראשון לירידת
האש ראשון לאכילת קדשים ראשון לשכון שכינה ראשון
לברך את ישראל ראשון לאיסור הבמות ראשון לחדשים.

הכל ראשון!!! – מה קרה??? ראש חודש ניסן, זמן של
התחדשות!

בר"ח ניסן ניתן לנו היסוד הגדול של חנוכת המשכן – ככפרה
על חטא העגל!

שאלנו, מה פירוש 'בריות טובות'?

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה לט, אות יא} – ארבעה הם
שיצא להם מוֹנִיטִין [מטבע] בעולם: אברהם, ואֶעֱשֶׂךָ לגוי
גדול, יצא לו מוֹנִיטִין, ומהו מוֹנִיטִין שלו, זֶקֶן וזִקְנָה מִכָּאן
בחור ובתולה מִכָּאן. יהושע (יהושע ו, כז): ויהי ה' את
יהושע ויהי שמעו בכל הארץ, יצא לו מוֹנִיטִין בעולם, מהו,
שור מִכָּאן וראם מִכָּאן, על שם (דברים לג, יז): בְּכוֹר שׁוֹרוֹ
הָדָר לוֹ וקָרְנֵי רָאם קָרְנָיו. דָּוִד (דברי הימים א יד, יז): וַיֵּצֵא
שָׁם דָּוִד בְּכָל הָאֲרָצוֹת, יצא לו מוֹנִיטִין בעולם, ומה היה
מוֹנִיטִין שלו מִקֵּל ותרמיל מִכָּאן ומגדל מִכָּאן, על שם (שיר
השירים ד, ד): כְּמִגְדַל דָּוִד צֹאֲרָךְ. מִרְדְּכִי (אסתר ט, ד): כִּי
גָדוֹל מִרְדְּכִי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ ושמעו הולך בכל המדינות, יצא
לו מוֹנִיטִין, ומה מוֹנִיטִין שלו שֶׁק וְאָפֶר מִכָּאן וְעֵטֶרֶת זָהָב
מִכָּאן.

אומרת הגמרא {מסכת ב"ק צז, ב} – מטבע של אברהם אבינו
זקן וזקנה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר.

נשאלת השאלה – מה מונח במטבע של אברהם אבינו?

כותב רש"י – בחור ובתולה. יצחק ורבקה: זקן וזקנה.
אברהם ושרה.

אומר היפה תואר על המדרש – זקן וזקנה. היינו אברהם
ושרה ... דבשרה כתיב "אחרי בלותי היתה לי עדנה, ואברהם
נמי חזר לימי נערותו כדאיתא לקמן פרשה מ"ח. לכן היה
מטבע שלו מצד אחד זקן וזקנה ומצד אחד בחור ובתולה
לרמז שנהפכו מזקנים לבחורים.

אומר הפרקי דרבי אליעזר {פרק נ"ב} – שבעה דברים
מופתים נבראו בעולם שלא היה כמותן. מופת ראשון,
מיום שנבראו שמים וארץ לא היה אדם ניצול מכבשן האש,
עד שבא אברהם אבינו וניצול, וראו כל מלכי ארץ ותמהו
שלא היה כמוהו משנברא העולם, שנאמר {בראשית טו, ז}
אֲנִי ה' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֹר כְּשָׂדִים: מופת שני, מיום
שנברא העולם לא היתה אשה יולדת לתשעים שנה¹⁰, עד
שבאת שרה אמנו וילדה לתשעים שנה, שנאמר {שם יז, יז}
וּאִם שָׂרָה הִבֵּת תִּשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד. וראו כל מלכי הארץ
ותמהו ולא האמינו. מה עשה הקב"ה, הוביש חוטי דדי
נשיהם ומביאים הילדים לשרה להניקם, שנאמר {יחזקאל
יז, כד} וַיֵּדְעוּ כָּל עַמֵּי הַשָּׂדֶה, אלו אומות העולם. כִּי אֲנִי ה'
הַשֹּׁפֵלִי עַץ גִּבְהָה, זה נמרוד. הַגִּבְהָתִי עַץ שָׁפֵל, זה
אברהם אבינו. הוֹבִשְׁתִּי עַץ לֹחַ, אלו נשי אומות העולם.

¹⁰ ברוך שאמר: מה זאת אומרת, הרי בדורו של נח כן ילדו? –

ופירש"י: ואם שרה הבת תשעים שנה. היתה כדאי לילד. ואף על
פי שדורות הראשונים היו מולידין בני חמש מאות שנה, בימי
אברהם נתמעטו השנים כבר ובא תשות כח לעולם, וצא ולמד
מעשרה דורות שמנח ועד אברהם שמיהרו תולדותיהן בני ששים
ובני שבעים.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

אנחנו יודעים?! תסתכלו באילנות – כשם שהם פורחים, כך גם בני האדם פורחים!

השבת, שבת מברכין ר"ח ניסן – "ראשון הוא לְכֶם לְחֹדֶשִׁי הַשָּׁנָה";

אומרים רבותינו – כל יום בחודש ניסן – כמוהו כחודש!

פירוש הדבר, שכל החודש הוא מעין ראש חודש! – וראיה לכך, שלא אומרים תחנון כל החודש 😊

עפ"י מה שאמרנו, התשובה פשוטה מאוד. בחדש הזה גם הבריות מתחדשות – כלומר, גם אשה שלא יכלה ללדת – יולדת! כל הבריאה פורחת ומלבלבת!

עלינו לדעת, גם אדם שמרגיש שהכול רדום אצלו; הפרנסה רדומה, השידוכים רדומים, החינוך רדום, האישה רדומה או שהחמות יותר מידי ערנית 😊 - מגיע חודש ניסן, הכל פורח מחדש!

אומרת לנו התורה: {שמות יב, ב} **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֹדֶשִׁים** – פירוש הדבר, שהכול מתחיל מחדש! – ומאיפה

יזכנו הקב"ה להתחדש בכל עבודת ה' שלנו, ונזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן ואמן!!!

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

פרשת ויקהל פקודי – מסירות נפש – שנת תשפ"א.

ליצני הדור מרננין ומנהרין ואומרינן למה נגמרה מלאכת המשכן ואינו עומד מיד. ולא היו יודעים מחשבתו ועצתו של הקדוש ברוך הוא. ועל זה אמר המלך דוד, כי שמחתני ה' בפעלך במעשי ידך ארנן (תהלים צב, ה). כי שמחתני ה' בפעלך, זה אהל מועד. במעשי ידך ארנן, זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו. מה גדלו מעשיך ה', מאד עמקו מחשבתך (תהלים צב, ו), שהיית חושב לערב שמחה בשמחה, יום שנולד יצחק אבינו.

משמע מדברי המדרש, שיש קשר בין המשכן ובין יצחק אבינו – והשאלה שנשאלת היא, מהי הנק' המהמרת ביניהם?

ישנו פיוט מוכר מאד שאומרים אותו בסופו של ליל הסדר – 'אחד מי יודע'. פיוט שנתן לנו חותמת לדורות, שכאשר שומעים את המס' 'אחד' יודעים מיד שהכוונה היא לקב"ה. וכן תמיד ששומעים את הספירה 'שתיים', מיד מחברים אותה לשני לוחות הברית וכו'.

יש לנו ג' רגלים – פסח, שבועות וסוכות, ואומר הטור {ס' תי"ז הלכות ר"ח} – ושמעתי מאחי הרב יהודה ... המועדים נתקנו כנגד האבות: פסח כנגד אברהם דכתיב {בראשית יח, ו} לוישי ועשי עוגות, ופסח היה. שבועות כנגד יצחק שתקיעת שופר של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק. סוכות כנגד יעקב, דכתיב {בראשית לג, יז} ולמקנהו עשה סוכות. ואומרת המשנה באבות {פ"א מ"ב} – על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים – ממילא, בכל מקום שאתה מוצא את הספירה שלש, אתה מחבר אותה לאבות הקדושים – חסד זה אברהם, תורה זה יעקב והעבודה זה יצחק¹². לכן

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשיות ויקהל פקודי. ולמפטיר, נקרא את הפרשה הרביעית מתוך ד' הפרשיות שקוראים בחודש אדר – פרשת החודש.

כותב האבדורה {סדר העיבור, פרק כ"ט} – ופרשת החודש להודיע לעם שבשבוע הנכנס יהיה ראש חודש ניסן ויכינו עצמם לעלות לרגל.

פרשיות ויקהל – פקודי, הם המסיימות את מלאכת המשכן. וכפי שאומרת התורה בפרשת פקודי: {מ, א} וידבר ה' אל משה לאמר: {ב} ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד; הקב"ה אומר למשה רבינו להקים את המשכן בר"ח ניסן, ובכך מצטרפת הפרשה שלנו ל'פרשת החודש' שנקרא למפטיר – פס' מתוך פרשת בא, נאמרה לעם ישראל ג"כ בר"ח ניסן.

אומר המדרש {תנחומא, פקודי אות י"א} – ולכמה חדשים נגמרה מלאכת המשכן. רבי שמואל בר נחמן אמר בשלשה חדשים נגמרה מלאכת המשכן תשרי, מרחשון, כסלו. והיה מנח ומפרק טבת ושבת ואדר. והעמידהו באחד בניסן¹¹, שנאמר: ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד. דעה נוספת: רבי חנינא אומר, באחד באדר היתה נגמרת מלאכת המשכן ... וכדברי רבי שמואל בר נחמני שאמר, שנעשה המשכן בשלשה חדשים. למה לא עמד מיד. אלא מפני שחשב הקדוש ברוך הוא לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד בו יצחק אבינו, לפי שבאחד בניסן נולד יצחק. אמר הקדוש ברוך הוא, הריני מערב שמחתכם שמחה בשמחה. והיו

¹¹ ברוך שאמר: חז"ל בפסיקתא סוברים אחרת ואומרים: אמר רבי חנינא: בעשרים וחמשה בכסלו נגמרה מלאכת המשכן ונשארו מקופל עד אחד בניסן שהקימו משה.

¹² ברוך שאמר: שהיה הראשון שנעקד על גבי המזבח.

כשהקב"ה רצה לחנוך את המשכן, הוא חנך אותו דרך יצחק אבינו.

הנושא שנעסוק בו היום יהיה 'בצלאל', ונחבר אותו לחנוכת המשכן וליצחק אבינו:

אומרת התורה בפרשת ויקהל (לה, ל) {וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה: {לֹא} וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה.

הלשון הזאת של 'ראו', לכאורה, איננה מובנת. גם בפרשת כי תשא אומר הקב"ה למשה רבינו: {לֹא, ב} רְאֵה קִרְאִתִּי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה וגו' – והשאלה שנשאלת היא, מה בדיוק יש 'לראות'?

אומר הכלי יקר {פרשת כי תשא} – **ראה קראתי בשם בצלאל**. ראה ברוה"ק שעליך כי בצלאל הגון לזו המלאכה ואתה תחזה ברוה"ק שעליך ומדקאמר בשם, ש"מ ששמו מוכיח עליו שהיה בצל אל לכך אמר משה בגמר מלאכת המשכן יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן. כי עושי המלאכה בצל אל היו, וזהו שמסיים ואמר ככל אשר צויתך יעשו. לא אמר שיעשו ככל אשר תצוה להם, אלא יעשו ככל אשר אנכי מצוה אותך, אלא ודאי שהיו בצל אל. וכן פירש"י פר' פקודי על פסוק ובצלאל בן אורי עשה ככל אשר צוה ה' את משה. ותמה אני למה לא פירש"י זה על פסוק ככל אשר צויתך יעשו.

הראיה לדברי הכלי יקר היא, מדברי הגמרא במסכת ברכות;

אומרת הגמרא {מסכת ברכות נה, א} – **אמר רבי שמואל בר נחמני: א"ר יונתן: בצלאל, על שם חכמתו נקרא כן. כי בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים, הלך משה והפך את הסדר ואמר לו לבצלאל: עשה ארון וכלים ומשכן. אמר לו בצלאל: משה רבינו! מנהגו של עולם הוא שאדם בונה בית, ואחר כך מכניס לתוכו כלים. ואתה אומר: עשה לי ארון וכלים ומשכן רק לבסוף? אם אעשה כדברך, כלים שאני עושה להיכן אכניסם עד שאעשה משכן? שמא כך בסדר זה אמר לך הקב"ה: עשה משכן ארון וכלים; משכן קודם לארון וכלים? אמר לו משה: אמנם! שמא בצל אל תחת השראת רוח הקודש היית ולכן ידעת.**

בא המדרש תנחומא ואומר {ויקהל, אות ג} – **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם. זֶה שְׁמֵי הַתְּבוּנָה: וּמִצָּא חֵן וְשִׁכְלָ טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם (משלי ג, ד). מִהוּ חֵן. בְּשִׁעָה שְׁאָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה בְּהֵרַע עַל מְלָאכָת הַמִּשְׁכָּן, הִרְאָהוּ כָּל כְּלֵי וְכָל הַיָּצָר לַעֲשׂוֹת, שְׁנָאָמַר: וְרָאָה וַעֲשֵׂה בְּתַבּוּנָתְךָ אֲשֶׁר אֶתָּה מְרָאָה (שמות כה, מ). וְהָיָה מֹשֶׁה סָבִיר שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה אֶת הַמִּשְׁכָּן, שְׁאָמַר לוֹ: וַעֲשִׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים, וַעֲשִׂיתָ שְׁלֹחַן, וַעֲשִׂיתָ מִזְבֵּחַ, וַעֲשִׂיתָ פָּרֹכֶת, וַעֲשִׂיתָ**

פִּיזוֹר, כֹּה כָּל מְלָאכָת הַמִּשְׁכָּן. כִּיּוֹן שִׁפְדָּר לוֹ כָּל דָּבָר וְדָבָר, אָמַר מֹשֶׁה, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מִי יַעֲשֶׂה כָּל זֹאת. אָמַר לוֹ: רְאֵה קִרְאִתִּי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל. כְּשִׁדָּר מֹשֶׁה אָמַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, כֹּה אָמַר לִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לַעֲשׂוֹת לוֹ מִשְׁכָּן קְרָשִׁים וּמִזְבֵּחַ וְשֹׁלחַן. אָמַר לוֹ: וּמִי יַעֲשֶׂה כָּל זֹאת. אָמַר לָהֶם: בְּצַלְאֵל. הַתְחִילוּ יִשְׂרָאֵל מְרַנְּנִים עַל מֹשֶׁה וְאָמְרוּ, לֹא אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּשְׁכָּן עַל יְדֵי בְּצַלְאֵל, אֲלֵא מֹשֶׁה מַעֲצָמוֹ מִמֶּנָּה אוֹתוֹ, עַל שֶׁהוּא קְרוֹב [שהיה בין של מרים], מֹשֶׁה מְלָךְ, וְאָכְרָן אַחִיו כְּהֵן גָּדוֹל, בְּנֵיו סִגְנֵי כְהֻנָּה, אֲלֻעָזָר נָשִׂיא הַלֵּוִי, בְּנֵי קֹהֵת נוֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן, וְזֶה שְׁלִיט עַל מְלָאכָת הַמִּשְׁכָּן, כָּל הַגְּדֵלָה הַזֶּה מִבְּקֵשׁ מֹשֶׁה לָכֵן. אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה, אֲנִי לֹא עֲשִׂיתִי כְּלָם מִדַּעַתִּי, אֲלֵא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר. וְהוּא מְרָאָה לָהֶם, רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל, לָקֵים מִה שְׁנָאָמַר: וּמִצָּא חֵן וְשִׁכְלָ טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם (משלי ג, ד). הֵוִי, וּמִצָּא חֵן וְשִׁכְלָ טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים, זֶה בְּצַלְאֵל, שְׁאָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם. וְאָדָם, אֲלֵא יִשְׂרָאֵל, שְׁנָאָמַר: וְאֶתֵּן צֶאֱנִי צֶאֱן מְרַעִיתִי אָדָם אֶתֵּם (יחזקאל לד, לא) ...

לכאורה, איך הוריד משה רבינו את הטענות ממנו – שטענו שהוא לקח את בצלאל היות והוא קרוב שלו? – כמה וכמה תשובות בדבר;

תירוץ ראשון, אמר להם משה: "אם הייתי צריך לבחור – לא הייתי בוחר בבצלאל – ולמה? כי הייתי מעדיף לקחת את אבא שלו – אורי, ולא ילד בן 13!" – ובזה הוריד מעליו משה את הטענה, שהוא לקח את בצלאל כדי להכניס את מרים אחותו להנהגה.

תירוץ שני, אומר הרמב"ן – **ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור**. אמר השם למשה ראה קראתי בשם, ומשה אמר לישראל ראו קרא ה' בשם (להלן לה ל). והטעם, כי ישראל במצרים פרוכים בעבודת חומר ולבנים, לא למדו מלאכת כסף וזהב וחרושת אבנים טובות ולא ראו אותם כלל. והנה הוא פלא שימצא בהם אדם חכם גדול בכסף וזהב ובחרושת אבן ועץ וחושב ורוקם ואורג, כי אף בלומדים לפני חכמים לא ימצא בקי בכל האומניות כלם, והיודעים ורגילים בהם בבא ידיהם תמיד בטיט ורפש לא יוכלו לעשות בהן אומנות דקה ויפה. ועוד, שהוא חכם גדול בחכמה בתבונה ובדעת להבין סוד המשכן וכל כליו למה צוו ואל מה ירמוזו.

פירוש הדבר, א' שעבד בעבודת פרך לא יכול לעסוק ב – 'מוטוריקה עדינה'; אתמול הוא עבד בטיט ולבנים והיום הוא יתחיל לעסוק במלאכת אריגה? זה לא יתכן, כי הידיים שלו כבר התרגלו לעבודה קשה!¹⁴

¹³ **ברוך שאמר**: כך אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין טז, ב} – **וכי עבד בצלאל משכן, בר כמה היו בן כמה היה כשבנה את המשכן? בר תליסר בן שלש עשרה; הרמ"ע מפאנו** כותב, שבאותו היום שהוא התמנה על מלאכת המשכן, הוא חגג יום הולדת 13; האלשיך הקדוש אומר, שהוא היה בן 8, ואילו הש"ך כותב, שהוא היה סמוך לגיל 13.

¹⁴ **ברוך שאמר**: תתפסו שיפוצניק ותבקשו ממנו להכניס את החוט לתוך המחט – רבע שעה רק לוקח לו להצליח לתפוס את המחט, אח"כ עוד חצי שעה לקלוט איפה החור של המחט, ואח"כ עוד רבע שעה (במקרה הטוב) להכניס את החוט בתוך המחט – זה לאחר שהוא דקר את עצמו 8 פעמים כמו בבדיקת סוכר ☺

פעם הגעתי לברית א' שהתחיל להתפתח שם כאסח נורא ואיום – כמעט מכות 😞 ; הגיע פתאום הסנדק ושאל מה קרה, אז הסבירו לו שהתחיל ויכוח בין ההורים – איך יקראו לילד. הסנדק קרה לאבא של הילד ושאל אותו – "מה הסיפור?"

"אני רוצה לקרוא לילד אברהם"

"ומה האישה רוצה?", שאל הסנדק.

"גם אברהם!"

"נו, אז על מה הבלגן?!"

אמר לו אבי הבן: "השאלה פה על מה אני אכונן!"

"מה פירוש על מה תכונן?!"

"אני רוצה אברהם על שם הסבא שלי שהיה צדיק והיא רוצה שאכונן על שם הסבא שלה שהיה נגרי! אני רוצה בן שיצאו לו מהפה דברי תורה כל היום ולא מסמרים!"

אמר לו הסנדק: "דבר ראשון תירגעו – אל תכונן לא על סבא שלך ולא על סבא שלה – תכונן על אברהם אבינו, ונראה בעוד 25 שנה מה יהיה עם הנער – אם הוא יוציא גמרות מהפה – משמע שיצא על הסבא שלך, ואם יהיו לו מסמרים בפה – משמע שיצא על הסבא שלה!" 😊

א"כ שמות זה דבר מאד משמעותי.

בדרך אגב, לנשיא שבט נפתלי קראו **אַחִירֵע** בן עֵינָן. ולכאורה, מי נותן לבן שלו שם כזה? 😊

מתוך הפענח רזא ואומר – ע"ש נפתלי שבע רצון שארצו הוציאה פירות כרצון בעליה אח"י לשון ארץ מבורכת כעין 'ותרענה באחו', וכתוב 'בין אחים יפרא'. ר"ע לשון רצון כתרגום 'יהא רעוא', בן עינן, שהיו עננים רבים ועיינות רבות משקים את ארצו.

תירוצ' נוסף, אומר האור החיים הקדוש – **אחירע בן עינן**. ירמוז על דרך מאמרם ז"ל (ספרי שם) בפסוק שבע רצון מלמד שהיה נפתלי שמח בחלקו בימים בדגים בפרגיות ומלא ברכת ה' ים גינוסר עד כאן. והוא מאמר **אחי רע** פירוש שחלק אחיו היה בעיניו רע בערך חלקו, והיתה עינו מלאה מחלק שנפל בגורלו.

פירוש הדבר, נפילתי הכניס לכל הילדים שלו בראש – "מה שלא שלי – לא מגיע לי. ומה שיש לי, זה הכי טוב בשבילי!" וכדי להחדיר להם את זה בראש, הוא קרא לבן שלו **אַחִירֵע**, כדי שייחרט בראשם – "מה שיש לאחיר, זה הכי רע בשבילך!" – אם לא יש מרצדס, אתה צריך סובארו שאוכלת שמן יותר מדלק! – זה הכי טוב בשבילך! 😊

לכן אמר להם משה: **"ראו קרא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל"** – ילד בן 13 שיודע לעסוק במלאכה כזו עדינה – מאיפה הגיע לו כל הכישרון והחכמה אם לא מאת ה'?"

מהדברים האלה, הייתי רוצה לגשת לביאורו של בעל הכלי יקר, לבאר את משמעות האמירה של המילה "ראו". רק תחילה נקדים הקדמה קצרה:

אם נשים לב, הקב"ה לא אמר למשה רבינו: "ראה קראתי את בצלאל בן אורי בן חור", "ראה קראתי את אהליאב ואת אחיסמך" וכו', אלא הקב"ה אומר משפט מענין מאד –

"ראה קראתי בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בן אורי בן חור לְמִטָּה יְהוּדָה" – והשאלה שנשאלת היא, מה משמעות המילה **"בְּשֵׁם"**?

כשנולד ילד לאדם, הקב"ה מכניס לו בראש את השם שהילד צריך להיקרא בו. והאדם מצדו בטוח, שהוא זה שנתן לו את השם – הוא לא יודע שמי שנתן את השם, זה הקב"ה!

סיפור לי חבר לפני כמה חודשים מעשה שקרא איתו לפני 30 שנה; אשתו היתה מעוברת והיתה צריכה כבר ללדת. הוא חזר ליל שבת הביתה מבית הכנסת, ואשתו אומרת לו שהיא מרגישה צירים וצריך לרדת לבית החולים. באותו זמן עדיין לא היה את 'מעייני הישועה', אז הוא נסע לבילינסון ובאחד בלילה אשתו ילדה במזל טוב בת. ואז בעלה שואל אותה: "מה את אומרת, נקרא לה מחר שם בבית הכנסת או שנמתיך עוד שבוע?"

"ודאי שמחר!"

"איזה שם נקרא לה?"

"היא נולדה בשבת, אז אפשר לקרוא לה או 'שבת' או 'מלכה' – מלכה נשמע יותר טוב!"

"בסדר גמור!"

לאחר תפילת שחרית למחרת, הוא הלך לחמיו וחמותו שהיו גרים בבני ברק, כדי לבשר להם על הלידה – "שבת שלום! מגיע לנו מזל טוב – נולדה לנו בת!!!"

איך שחמותו שומעת את זה, היא צועקת לעברו: "אל תשכח לקרוא לה 'יהודית'!!!"

"מחילה חמותי. אבל מאוחר מידי – כבר קראנו לה 'מלכה'"

"איך עשיתם את זה ולא קראתם לה על שם אמא שלי???"

"אין מה לעשות. תתפללי שתהיה עוד בת בע"ה"

אומר לי החבר, "תראה איזו השגחה! חלפו 21 שנים, והציעו לנו שידוך לבת – בחור מצוין, תלמיד ישיבת פוניבז' – ואיך קוראים לאמא של הבחור??? יהודית! אם הייתי קורא לה 'יהודית', עד היום היא היתה רווקה¹⁵!"

א"כ אדם בטוח שהוא זה שנותן את השם, אבל בפועל באמת זה הקב"ה בוחר לו את השם!

¹⁵ **ברוך שאמר:** ע"פ צוואת ר' יהודה החסיד.

מאחוריו כך המשכן היה רחב מלפניו וצר מאחוריו, להורות שמקום השכינה אינו תלוי בהרחבת ידים כי השמים ושמי השמים לא יכלולוהו אף כי הבית הזה, ע"כ בחר הקב"ה לשכינתו מקום צר להורות שאינו נגבל בשום מקום ולכבוד ישראל ויתר על כבודו, להתקומם במקום, ומכל מקום בחר לו במקום צר ודי בזה הערה למשכילים.

הוא ואהליאב. שנקרא כך על שם כי הוא יבנה אהל מועד לאבינו שבשמים ועל שם זה נקרא בשם אהליאב, בן אחיסמך. כי שם מקום סמיכות האחים דהיינו השכינה עם ישראל כמ"ש (תהלים קכב.ח) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. וכתוב (שיר ה.ב) אחותי רעיתי, למטה דן. שנמשל גם הוא לגור אריה שנאמר (דברים לג.כב) דן גור אריה. על כן מן הראוי שיבנה האריאל, ורמז ביהודה ודן לשני שמותיו יתברך ה' אלהים שם של רחמים ושל דין אשר שתף הקב"ה ברוך הוא ובורא בהם העולם, כך משכן זה העשוי על תמונת כל העולמות נעשה על ידי יהודה, אשר כל השם של רחמים כלול בשמו ועל ידי דן, המורה על מדת הדין כי בשנים אלו יצר ה' עולמו ובשנים אלו נעשה על תמונת העולם המשכן על ידי שבט דן ויהודה, לכך נאמר ראו קרא ה' בשם, וסוד זה נכון וברור. וכדי להדמות מכל וכל בנין המשכן אל בנין העולם צוה משה להכריז איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה. וכל כך למה וכי עשו עבירה שהיו מביאים יותר מכדי הצורך, אלא לפי שראה משה שציוור בנין זה הוא תבנית בנין העולם בכללו וארז"ל (בחיגה יב.) כשברא הקב"ה העולם היה מרחיב והולך עד שגער בו הקדוש ברוך הוא ואמר לעולמו די כך כשראה משה שדבר זה הולך ומתרחב לאין תכלית גער בהם לאמר אל יעשו עוד מלאכה כי כך עשה הקב"ה ביצירת עולמו. ומ"ש ויקחו מלפני משה י"א שמשה מפני החשד לא רצה להכניס הנדבה אל ביתו וחדריו אלא כשהונחה לפניו משם לקחוה עושי המלאכה.

כותב הספר אלופי יהודה – יש לפרש מש"כ "ויקחו לי תרומה" לי לשמי, וי"ג דברים נאמרים שם לרמז על י"ג מדות של רחמים שצריך לקנות אותם להיות נקרא בשם ה'. ובצלאל זכה לכך כי עשה כל אשר צוה ה' היינו במעשי ידיו כל הימים פעל ועשה כן ונהג בדרכי ה' ושם ה' נקרא עליו והיינו שם הטוב שקנה לעצמו. ורמז בשמות אורי וחור כי תיבת בן אין פירושו דוקא תולדה של אב, אלא כמו בן חכם או בן זקונים. והיינו בן אורי ר"ת אורי יקוק אל רחום וחונן ארך אפים, ותיבת חו"ר ר"ת רב חסד ואמת, והיינו ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חו"ר, שיש בו מדות הללו ומתהלל בשם קדשו.

אומרת הגמרא {מסכת ברכות נה. א} – אמר רבי יצחק: אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמליכים בצבור, שנאמר {שמות לה-ל} ראו קרא ה' בשם בצלאל. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה הגון עליך בצלאל? אמר לו: רבנו של עולם אם לפניך הגון לפני לא כל שכן, אמר לו: אף על פי כן לך אמור להם. הלך ואמר להם לישראל: הגון עליכם בצלאל? אמרו לו: אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון לפנינו לא כל שכן.

נשאלת השאלה – וכי בצלאל היה המינוי הראשון בעם ישראל?

כשהקב"ה נגלה למשה רבינו בסנה, האם הוא שאל תחילה את עם ישראל אם הם מוכנים לקבל אותו?! – לא! וכשהוא

בא הקב"ה ואומר למשה רבינו – "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה" – תסתכל על השם שלו! לאבא שלו אורי עלה בראש לקרוא לו בשם בצלאל – למה הוא לא קרא לו 'דוד'?! פשוט מאד. כי הקב"ה הכניס לו בראש לקרוא לו בצלאל ולא דוד!

בפרשת תרומה, כאשר מצוה הקב"ה לעשות ארון, נאמר {שמות כה, י} **וַעֲשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים וגו'** – ולמה נאמר בלשון רבים 'עשו'?! אומרים חז"ל, כי הקב"ה רצה שכולם יעשו – שכולם יהיו שותפים בתורה. ולכאורה לא מובן. איך כולם יכולים להיות שותפים בתורה?

אומר הרמב"ן – "... ויתכן שירמוז שיהיו כל ישראל משתתפין בעשיית הארון בעבור שהוא קדוש משכני עליון, ושיזכו כולם לתורה. וכן אמרו במדרש רבה (שמות לד ב) מפני מה בכל הכלים כתוב ועשית, ובארון כתיב ועשו ארון, א"ר יהודה בר' שלום אמר הקב"ה יבאו הכל ויתעסקו בארון שיזכו לתורה. והעסק, שיתנדב כל אחד כלי זהב אחד לארון, או יעזור לבצלאל עזר מעט, או שיכוונו לדבר".

אומרת התורה: {שמות לו, א} **וַיַּעַשׂ בְּצַלָּאֵל אֶת הָאֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתַיִם וְחֹצֵי אַרְכּוֹ וְאֲמֹתַיִם וְחֹצֵי רָחְבוֹ וְאֲמֹתַיִם וְחֹצֵי קִמְתּוֹ;**

נשאלת השאלה – מקודם נאמר **"וַעֲשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים"** וכאן נאמר **"וַיַּעַשׂ בְּצַלָּאֵל אֶת הָאֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים"** – למה שהארון יקרא על שמו?!

אומר רש"י – **ויעש בצלאל.** לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים, נקראת על שמו.

בא בעל הטורים ואומר אחרת;

כותב בעל הטורים – **ויעש בצלאל את הארון.** בכולם לא הזכיר בצלאל אלא על הארון לו' שהיה בצלאל יודע סוד הארון והמרכבה שהארון הוא כנגד כסא הכבוד.

פירוש הדבר, אמר הקב"ה: "אף א' לא יודע מה לכוין בעשיית כיסא הכבוד, מלבד בצלאל!"

ע"פ הדברים האלה, בא הכלי יקר ואומר דבר נפלא;

כותב הכלי יקר – **ראו קרא ה' בשם בצלאל.** אמר משה ראו ותדקדקו בשמותם כי קרא ה' בשם בצלאל, כי לכתחילה קרא ה' להם שמות המורים על שהם נבראו לכך שיהיו עוסקין במלאכת הקדש כי בצלאל הוא על שם צל אל, רמז כי הוא יבנה המשכן והארון אשר בו הוא מדור לשכינה הבאה בצל קורתו כמ"ש (תהלים צא, א) יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן. וכתוב (שיר א.ג) בין שדי ילין. פירשו רז"ל על שהיה הקב"ה מצמצם שכינתו בין שני בדי ארון ומבין שני הכרובים הסוככים בכנפיהם על פני הכפורת, והסכך ענינו הצל כי המה היו צל אל כביכול, וראה שבכל מעשה המשכן כתיב ויעש ולא הזכיר בצלאל ואצל הארון כתיב ויעש בצלאל את הארון וכל זה ראה שעל שם הארון הוא נקרא בצל אל, בן אורי. על שם אור התורה כי הוא יבנה מקום לתורה אור, בן חור. הורה שבדין הוא לקרבו אל המלאכה הקדושה הזאת יותר מזולתו יען כי חור אבי אביו מסר נפשו על מעשה העגל שגרם שבירת הלוחות כי לדעת רז"ל (סנהדרין ז.) הרגו את חור, למטה יהודה. שנמשל לגור אריה והמקדש נקרא אריאל כארי זה שרחב מלפניו וצר

אומר רש"י – חור. בנה של מרים היה וכלב בעלה.

בסוף פרשת משפטים, אומרת התורה: {כד, יד} **וְאֵל הַזִּקְנִים אָמַר שְׁבוּ לָנוּ כְּזֶה עַד אֲשֶׁר נָשׁוּב אֵלֵיכֶם וְהָיָה אֶחָד וְחֹר עִמָּכֶם מִי בַעַל דְּבָרִים יִגֹּשׁ אֶלְכֶם;**

אומר רש"י – חור. בנה של מרים היה, ואביו כלב בן יפנה, שנאמר ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור (דברי הימים א' ב' יט).

מקודם הוא אמר שכלב היה בעלה של מרים וכעת הוא אומר עליו שהוא האבא של חור – מה קרה לרש"י, הוא לא זוכר מה היה לפני שבועיים? 😊

מגיעה פרשת כי תשא, אומרת התורה: {לא, ב} **רָאָה קְרָאֲתִי בָשֶׁם בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה** – ומה כותב כאן רש"י? הוא לא כותב כלום – "פעמיים כבר אמרתי לך מי זה – לא חוזר על זה!" 😊

מגיעה פרשת השבוע – פרשת פקודי, אומרת התורה: {לה, ל} **רָאוּ קְרָא ה' בָּשֶׁם בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה** – מי זה חור???

אומר רש"י – חור. בנה של מרים היה.

נשאלת השאלה – מה היה חשוב כ"כ לרש"י להזכיר מי היה חור?!

התשובה היא, שסוד פרשת השבוע טמון ברש"י הזה!

חור מסר את נפשו על קידוש ה'!

אומר המדרש {שמות רבה, פרשה מח, אות ב} – **רָאוּ קְרָא ה' בָּשֶׁם בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר, מִה רָאָה לְהַזְכִּיר כָּאן חוּר, אֵלָּא בְּשִׁעָה שֶׁבִקְשׁוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד עֲבֹדֹת פֹּכְבִּים נִתֵּן נֶפֶשׁוֹ עַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא הִינִחוּ, עָמְדוּ וְהִרְגוּהוּ, אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִיף שֶׁאֵינִי פֹרֵעַ לָךְ, מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁמֶרְדּוּ עָלָיו לְגִיּוֹנוֹתָיו, עָמַד שֶׁר הִצָּבָא שָׁלוֹ וְנִלְחַם עִמָּהֶם, אָמַר לָהֶם עַל הַמֶּלֶךְ אֲתֶם מוֹרְדִים, עָמְדוּ וְהִרְגוּ אוֹתוֹ. אָמַר הַמֶּלֶךְ אֵלָּא מִמּוֹן נִתֵּן לִי לֹא הִיטִיף צָרִיךְ לִפְרֹעַ לוֹ, עַל אַחַת פְּמָה וְכִמְהָ שֶׁנִּפְשׁוּ נִתֵּן עָלָי, מִה אֵינִי עוֹשֶׂה לוֹ, אֵלָּא כָּל בָּנִים וְשִׁצְאוּ מִמֶּנּוּ אֵינִי מַעֲמִידִם דְּכִסִּים וְאִפְרָכִים. כִּי בְּשִׁעָה שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל הִעֲגִל עָמַד חוּר וְנִתֵּן נֶפֶשׁוֹ עַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לוֹ סִיף כָּל בָּנִים הַיּוֹצֵאִים מִמֶּךָ אֵינִי מַגְדֵּלִם שֵׁם טוֹב בְּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: רָאוּ קְרָא ה' בָּשֶׁם בְּצִלְאֵל, וְיִמְלֵא אֶתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים. וְלֹא זֶה בְּלִבָּד אֵלָּא כָּל מִי שֶׁנִּתְעַסֵּק בְּמַלְאכַת הַמִּשְׁכָּן נִתֵּן בּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲכָמָה וְבִינָה וְדַעַת, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לו, ח): וַיַּעֲשׂוּ כָל חֶכֶם לֵב.**

לכאורה, אם הגיע שכר לחור אז למה עבר השכר לבצלאל ולא לאורי – למה דילגו על אורי?!

התשובה היא, שהסיפור של בצלאל מתחיל עוד ממרים – אמו של חור!

מובא בשם הרב אברמסקי¹⁶;

אומר דוד המלך: {תהילים קד, כו} **לִוְיָתָן זֶה יִצְרֵת לִשְׁחַק בּוֹ.**

מינה את אהרן להיות כהן גדול, האם הוא שאל את העם אם הם מוכנים לקבל אותו? לא!

א"כ רואים מכאן, שלא תמיד שואלים את הציבור. אז מה קרה פתאום בבצלאל שכן שאלו?

התשובה שכולם יאמרו, כי מדובר כאן בנער בן 13 – ודאי שישאלו. אבל אם היה מדובר באדם מבוגר ומנוסה, לא בטוח שהיו שואלים.

שואל החתם סופר, א"כ למה דוקא בבצלאל היה צריך לשאול את הציבור האם הוא ראוי לקבל את התפקיד?

אם היו שואלים אותי מי לדעתך הראוי ביותר לבנות את המשכן, הייתי ישר עונה "משה רבינו" – ולמה? פשוט מאד. כי הוא היחיד שלא היה בחטא העגל!

אומר המדרש {שמות רבה, פרשה מ, אות ב} – **בָּא מִשֶּׁה לִירֵד סָבֹר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ** [את המשכן], **קָרָא לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ מִשֶּׁה מֶלֶךְ עֲשִׂיתִיךָ אֵין דָּרָךְ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת דְּבָר, אֵלָּא גֹזֵר וְאַחֲרֵים עוֹשִׂים...**

נשאלת השאלה – אם משה רבינו מלך, אז איך נתנו לו לסיים את המשכן?

אומרת התורה: {לט, לג} **וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מִשֶּׁה אֶת הָאֵקֶל וְאֶת כָּל כְּלָיו קֶרְסִין קֶרְסִין בְּרִיחֵיו וְעַמֻּדָיו וְאַצְדָּיו;**

אומר רש"י – **וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן וגו'.** שלא היו יכולין להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקדוש ברוך הוא הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים, שאין כח באדם לזקפן, ומשה העמידו. אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא איך אפשר הקמתו על ידי אדם, אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו, והוא נזקק וקם מאליו, וזהו שנאמר (שמות מ' יז) הוּקַם הַמִּשְׁכָּן, הוּקַם מֵאֵלָיו. מדרש רבי תנחומא.

לעומת זאת, אומרת הגמרא {מסכת ברכות נד, ב} – **משה כמה הוה? עשר אמות.**

אומר רש"י – **משה כמה הוה עשר אמין.** שהרי הוא הקים את המשכן ודרש'י הקים את עצמו לקומת המשכן וכתוב ביה עשר אמות אורך הקרש.

אם אמרנו שמלך לא עושה מלאכה, אז למה ניתן למשה לסיים את המשכן?

לאחר המקבץ הזה, נוכל להתקדם:

נשאלת השאלה – כמה זמן לוקח לבנאדם לזכור דבר מסוים?

בממוצע חודשיים – שלשה. שימו לב לרש"י מדהים שלא ראיתי כמותו בכל התורה כולה!

איפה מופיע חור לראשונה בתורה?

בפרשת עמלק; אומרת התורה: {יז, ח} **וַיָּבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים: {ט} וַיֹּאמֶר מִשֶּׁה אֵל הַיּוֹשֵׁעַ בְּחֹר לָנוּ אֲנָשִׁים וַיָּצֵא הַלָּחֶם בְּעֶמְלֶק מִחֹר אֲנִי נָצַב עַל רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי: {י} וַיַּעַשׂ הַיּוֹשֵׁעַ כְּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מִשֶּׁה הַלָּחֶם בְּעֶמְלֶק וּמִשֶּׁה אֶחָד וְחֹר עִלּוֹ רֹאשׁ הַגִּבְעָה;**

¹⁶ חזון יחזקאל סוף יבמות דף ס"א.

פרעה צוה שכל בן זכר שיוצא מרחם אמו, יחנקו אותו ברגע שהוא יוצא לאוויר העולם! – דבר כזה גם גוי לא יסכים לעשות! ועאכו"כ בנאדם שהוא לא ירא שמים! – א"כ בשביל לא להרוג את הילדים צריך יראת שמים שנאמר **"וַיְהִי כִּי יֵרְאוּ הַמִּילֵדֹת אֶת הָאֱלֹהִים"**?! – השאלה הזו כתובה במדרש, והמדרש עונה תשובה;

על מאה אלף לידות, כמה ילדים נולדים בעלי מומים? נאמר רבע אחוז – 250 איש; וכמה ילדים רח"ל מתים תוך כדי לידה? אולי עשירית האחוז – ולמה? כי הקב"ה ברוב רחמיו, נתן שכל לבני האדם להמציא מכשיר שנקרא 'אולטרסאונד'. ככה אם אישה מגיעה ואומרת שהיא לא שומעת דופק, מיד מכניסים אותה ל'אולטרסאונד' ורואים, למשל, שחבל הטבור נכרך סביב הראש של התינוק והתינוק במצוקה – אז מה עושים?! מיד מכניסים את האישה לחדר ניתוח ומצילים את התינוק! אבל לפני 3000 שנה לא היה את כל זה, רק בלידה היו רואים שהולד מת!

אומרים חז"ל {שמות רבה, פרשה א, אות טו} – **לְמָה הִצְרֵךְ הַכְּתוּב לומר: וַתַּחֲיֶינָהּ אֶת הַיְלָדִים. יֵשׁ קְלוּס בְּתוֹךְ קְלוּס, לֹא דִין שֶׁלֹא קִיָּמוֹ אֶת דְּבָרָיו, אֲלָא עוֹד הוֹסִיפוּ לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם טוֹבוֹת, יֵשׁ מֵהֶם שֶׁהָיוּ עֲנִיּוֹת, וְהוֹלְכוֹת הַמִּילָדוֹת וּמִגְבוֹת מִים וּמִזֶּן מִבְּתֵיהֶם שֶׁל עֲשִׁירֹת וּבָאוֹת וְנוֹתְנוֹת לַעֲנִיּוֹת, וְהָיוּ מְחִיּוֹת אֶת בְּנֵיהֶן, הוּא שֶׁכְּתוּב: וַתַּחֲיֶינָהּ אֶת הַיְלָדִים, יֵשׁ מֵהֶם שְׂרָאִיִּים לְצֹאת חֲגָרִים אוֹ סוּמִים אוֹ בְּעָלֵי מוֹמִין אוֹ לְחֹתֶךָ בּוֹ אֲבָר שִׁיזָא יָפָה, וְמָה הָיוּ עוֹשׂוֹת, עוֹמְדוֹת בְּתַפְלָה וְאוֹמְרוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲתָה יוֹדֵעַ שֶׁלֹא קִיָּמוֹ דְּבָרָיו שֶׁל פְּרֵעָה, דְּבָרֶיךָ אֲנִי מִבְּקָשׁוֹת לִקְיָם, רַבּוֹן הָעוֹלָם יֵצֵא הַיֶּלֶד לְשָׁלוֹם, שֶׁלֹא יִמָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל יְדֵיהֶם לְהַשִּׁיחַ עָלֵינוּ, לומר הרי יצאו בעלי מומים, שֶׁבִקְשׁוּ לְהַרְגֵּם אוֹתָם. מִיֵּד הִיָּה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ קוֹלָן וְיוֹצֵאֵן שְׁלָמִים. אָמַר רַבִּי לִוי, הָרִי אֲמַרְתָּ אֶת הַקְּלָה אָמַר אֶת הַחֲמוּרָה, יֵשׁ מֵהֶן שְׂרָאִיִּין לָמוֹת בִּשְׁעַת יְצִיאָתָן, אוֹ אֲמֵן לִסְכָן בָּם וְלָמוֹת אַחֵר יְצִיאָתָן, וְהָיוּ עוֹמְדוֹת בְּתַפְלָה וְאוֹמְרוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַבּוֹן שֶׁל עוֹלָם תְּלֵה לָהֶם עֲקָשׁוֹ וְתֵן לָהֶם נְפְשׁוֹתֵיהֶם, שֶׁלֹא יֵאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל, הֵן הָרָגוּ אוֹתָן. וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה תַפְלָתָן, לִפְיָכֶּךָ: וַתַּחֲיֶינָהּ אֶת הַיְלָדִים, וַתַּחֲיֶינָהּ אֱלֹוֹ הָאֱמָהוֹת, הַיְלָדִים, הַיְלָדִים מִמֶּשֶׁ.**

עומדות יוכבד ומרים בתפילה ומתחננות "אנא ריבונו של עולם, שהולד יצא בריא ושלם!!!" – כאן ראו את היראת שמים שלהם! – ומה נתן להם הקב"ה על זה? – {א, כ} וַיִּטֵּב אֱלֹהִים לַמִּילָדֹת;

אומר המדרש {שמות רבה, פרשה טז, אות א} – **מֵהוּ שֶׁכָּר הִירָאָה, תוֹרָה. לִפִּי שִׁירָאָה יוֹכְבֵּד מִפְּנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָעֶמֶיד מִמֶּנָּה מִשָּׁה, שֶׁכְּתוּב בּוֹ (שְׁמוֹת ב, ב): כִּי טוֹב הוּא, וְנִתְּנָה הַתּוֹרָה עַל יְדוֹ, שֶׁנִּקְרָאת (משלי ד, ב): לִקַּח טוֹב.**

נשאלת השאלה – הקב"ה משחק עם לוייתן – מה פתאום שהוא ישחק איתו?!

אומר הרב אברמסקי – ללוייתן ישנו שעשוע – להכניס את זנבו לתוך פיו, מעין מה שעושה התינוק כשמכניס את רגלו לתוך פיו.

אומרת הגמרא {מסכת עבודה זרה ג, ב} – אמר רב יהודה אמר רב: שתיים עשרה שעות הוי היום. בשלש שעות הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה. בשלוש השעות השניות הוא יושב ודן את כל העולם כולו. כיון שרואה שנתחייב עולם כלייה עומד מכסא הדין שעליו ישב תחילה ויושב על כסא רחמים. בשלוש השעות השלישיות הוא יושב ודן את כל העולם כולו, מקרני ראמים עד ביצי כנים. בשלוש השעות הרביעיות הוא יושב ומשחק עם לוייתן, שנאמר {תהילים קד-כו} לוייתן זה יצרת לשחק בו.

כשם שהלוייתן משתעשע בהכנסת זנבו אל תוך פיו, כך משתעשע הקב"ה כאשר מחברים זנב לראש – בתורה – כלומר, לוקחים את האות ב"ת של **בראשית** ומחברים עם האות למ"ד של **ישראל** [סוף פרשת 'וזאת הברכה']; לוקחים תחילת מסכת ומחברים לסופה – עשית זאת? שעשעת את הקב"ה!

אם אלה הדברים, בואו ננסה להשתעשע קצת;

אומרת התורה בתחילת חומש שמות: {א, טו} **וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמִּילֵדֹת הָעִבְרִית אֲשֶׁר שֵׁם הָאֵחָת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוֹעָה;**

אומר רש"י – שפּרה. זו יוכבד על שם שמשפרת את הולד: פּוּעָה. זו מרים שפּוּעָה ומדברת והוּגָה לולד כדרך הנשים המפסוּטות תינוק הבוכה.

{שם ז} **וַתִּירָאן הַמִּילֵדֹת אֶת הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִין מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲיֶינָהּ אֶת הַיְלָדִים: {יח} וַיִּקְרָא מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמִּילֵדֹת וַיֹּאמֶר לָהֶן מְדוּעַ עֲשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וַתַּחֲיֶינָהּ אֶת הַיְלָדִים: {יט} וַתֹּאמְרֶן הַמִּילֵדֹת אֶל פְּרֵעָה כִּי לֹא כְנָשִׁים הַמִּצְרִית הָעִבְרִית כִּי חַיּוֹת הֵנָּה בְּטָרֶם תָּבוֹא אֱלֹהֵן הַמִּילֵדֹת וַיִּלְדוּ: {כ} וַיִּטֵּב אֱלֹהִים לַמִּילֵדֹת וַיִּרְבַּ הָעָם וַיַּעֲצְמוּ מֵאֵד: {כא} וַיְהִי כִּי יֵרְאוּ הַמִּילֵדֹת אֶת הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִים;**

אומר רש"י – ויעש להם בתים. בתי כהנה ולויה ומלכות שקרויין בתים. ויבן את בית ה' ואת בית המלך (מלכים א' ט א) . כהנה ולויה מיוכבד, ומלכות ממרים, כדאיתא במסכת סוטה (סוטה יא ב).

נשאלת השאלה – האם כדי לא להרוג את הילדים צריך יראת שמים?!

מה קרה בר"ח ניסן? נולד יצחק אבינו!¹⁷

אומרת התורה: {יב, ו} **וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ כָּל קָהָל עַדֹת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרָבִים;**

אומר רש"י – **והיה לכם למשמרת**. זה לשון בקור שטעון בקור ממנו ארבעה ימים קדם שחיטה, ומפני מה הקדים לקיחתו לשחיטתו ארבעה ימים מה שלא צוה כן בפסח דורות, היה ר' מתיא בן חרש אומר הרי הוא אומר (יחזקאל טז ח) ואעבור עליך ואראך והנה עתך עת דדים, הגיעה שבועה שנשבעתי לאברהם שאגאל את בניו ולא היו בידם מצוות להתעסק בהם כדי שיגאלו, שנאמר (שם ז) ואת ערום ועריה, ונתן להם שתי מצוות דם פסח ודם מילה, שמלו באותו הלילה, שנאמר (שם ו) מתבוססת בדמיך, בשני דמים, ואומר (זכריה ט יא). גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו, ולפי שהיו שטופים בעבודה זרה אמר להם (פסוק כא) משכו וקחו לכם, משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצוה.

הרש"י הזה הוא פלא! וכי אין להם מצוות אחרות בשביל להיגאל חוץ מדם פסח ודם מילה? אם הקב"ה רצה מהם מצוות 'עשה', הוא יכל לצוות אותם לתת שקל לצדקה ושכל א' יעביר זקנים את הכביש! – למה דוקא בדם?

הקב"ה רוצה שכל א' מישראל יקנה קרבן פסח, והם קונים אותו בשבת – י' בניסן – ואותה שבת נקראת 'השבת הגדולה' – ולמה?

כותב הטור (סימן ת"ל) – **שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדולה, מפני הנס שנעשה בו. והטעם לפי שנעשה בו נס גדול: שפסח מצרים לקחו בעשור כדכתיב: "בעשור לחודש הזה וייקחו להם ששה לבית אבות ששה לבית", ופסח שיצאו ישראל ממצרים היה ביום ה' כדאיתא ב'סדר עולם' ונמצא ש-י' בחודש היה שבת ולקחו להם כל אחד ששה לפסחו וקשר אותו בכרעי מיטתו ושאלום המצריים: "למה זה לכם?" והשיבו: "לשחטו לשם פסח במצות ה' עלינו!". והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלוהיהן ולא היו רשאים לומר להם דבר. ועל שם אותו הנס קורין אותו 'שבת הגדולה'.**

אמר משה לקב"ה: {ח, כב} **לֹא יָכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי תוֹעֲבַת מִצְרַיִם נִזְבַּח לֵה' אֱלֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח אֶת תוֹעֲבַת מִצְרַיִם לַעֲבִיֵּיהֶם וְלֹא יִסְקְלֵנוּ;** אמר לו הקב"ה: "תדע לך, שעד שלא שוחטין את האלהים של מצרים ולא מלים, אתם לא יוצאים משם!"

ונקראת על שמו, שנאמר (מלאכי ג, כב): זָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדִי. וּמִרְיָם, יָצָא מִמֶּנָּה בְּצִלָּאֵל, שֶׁהָיָה מֵלֵא חֲכָמָה, דְּכָתִיב (שמות לא, ג): וְאִמְלֵא אוֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים וְגו'. וְעָשָׂה אֲרוֹן לַתּוֹרָה שְ�נִקְרָאת: טוֹב, הָיָה: וַיִּטֵּב אֱלֹהִים לְמִילָדָתָא ...

א"כ הסיפור של בצלאל מתחיל עוד ממרים ולא מחור; בא רש"י ומאזכר לנו כמה פעמים מי היה חור – לומר לנו, מאיפה זכה חור לכוחות למסור את נפשו??? אומר לנו רש"י בג' מקומות "ממרים" – זו היתה האישה שבגנים שלה השרישה את המסירות נפש – שהיתה מוכנה למות על קידוש ה', ולא להוציא לפועל את גזירתו של פרעה!

למדנו כאן דבר נפלא. שמסירות נפשה של מרים להציל את הילדים, הולידה מסירות נפש אצל חור שמת על קידוש השם בשעה שעם ישראל רצה לעשות את העגל. יוצא א"כ, שכדי לבנות את המשכן צריך מסירות נפש! – ומי קיבל את הנק' זכות לבנות את המשכן?! בצלאל – ולמה? כי הוא 'בן אורי בן חור'; אומר לנו רש"י, הוא לא רק 'בן חור', אלא הוא גם בנה של מרים – לומר לנו, שמסירות הנפש של מרים הושרשה גם בצאצאים שלה – שחור נמנה עמהם, והמסירות נפש שלו הביאה את בצלאל לעשות משכן – ולמה??? כי הקב"ה נותן לעשות משכן רק למי שמוכן למסור נפשו!

נשאלת השאלה – ולמה כדי לבנות משכן, צריך מסירות נפש?

כתוב בחז"ל, שהמשכן נבנה כדי לכפר על מעשה העגל;

אומר המדרש לתנחומא פרשת תרומה, אות ח – **אמר הקדוש ברוך הוא: יבא זהב שבמשכן ויכפר על זהב שנעשה בו את העגל, שכתוב בו: ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב וגו' (שמות לב, ג). ולכן מתפרין בזהב, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב. אמר הקדוש ברוך הוא: כי אעלה ארכה לך וממכותיך ארפאך (ירמיה ל, יז).**

עפ"י הדברים האלה, נוכל ללמוד יסוד אדיר ולחבר את פרשת החודש למשכן:

מתי מצוה הקב"ה את עם ישראל לקחת קרבן פסח?

בר"ח ניסן, שנאמר {שמות יב, ג} **דַּבְּרוּ אֶל כָּל עַדֹת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית אָבִית שֶׁה לְבֵית;**

אומר רש"י – **בעשור לחדש**. דברו היום בראש חדש שיקחוהו בעשור לחדש.

ולמה דוקא בר"ח ניסן, א"א בעשירי לחודש שנכנסת המשכורת??? 😊 – התשובה היא שלא. הקב"ה רוצה דוקא בר"ח ניסן!

¹⁷ **ברוך שאמר:** והמדרש רבה בפרשת בא אומר, שגם העקידה היתה בחודש ניסן.

בצלאל, ויש לומר כי לחכמה כזו צריכה להיות אדם שתחילת בריאתו כלי מוכן, רק שבצלאל עוד היה קטן, וכשאדם נעשה בר מצוה בא לו נשמה עליונה ונעשה כלי מוכן מחדש. אכן יתכן לומר עוד, כשנדייק לשון המדרש בנים היוצאים ממך, משמע שמלעתיך מדבר, ויש לומר כי נתגלגל נשמת חור בצלאל, וידוע כי הגלגול נקרא בן, כמו שאמר אר"י ז"ל בפסוק פוקד עון אבות על בנים. ולפי זה אתי שפיר לשון הפסוק ראו קרא ה', שנשתנה צורת בצלאל והעידו הכל כי הוא נשמת חור, וזהו שכתוב "קרא בשם בצלאל כו' חור", ולאשר כי בני ישראל נתחרטו והיה להם צער גדול בהריגת חור, ריחם הקב"ה עליו וחזר כל נשמת חור בבצלאל...

אומר החתם סופר, לכן אמר הקב"ה למשה רבינו, אני לא ממנה פרנס על הציבור מבלי לשאול את הציבור תחילה – למה? למנות את משה רבינו כמנהיג – אין צורך לשאול את העם; למנות את יהושע כמנהיג – ג"כ אין צורך לשאול את העם. אבל להחזיר את חור בחזרה ולשים אותו בתור בצלאל מול העיניים – ולמה? כדי שיהיה מזכרת עוון לפניהם – כאן ודאי שצריך להימלך בעם; אמרו ישראל: "אנחנו מוכנים!" – ובכך יהיה לפניהם מזכרת עון ויכופר להם על שהרגו את חור!

וכמה עוונות היו בחטא העגל?

אומר האזנים לתורה – כבר הזכרנו שבנ"י חטאו בשעת מעשה העגל בג' עברות היותר חמורות: ע"ז, גילוי עריות שפיכות דמים וכדורשת חז"ל על "ויקמו לצחק" (רש"י שם). והנה עובדי העגל נהרגו, ואלה שלא מיחו – נתכפרו ע"י מחצית השקל; גילוי עריות נתכפר להם ע"י שהנשים הביאו את מראות הצבאות (העשויות ליצר הרע – רש"י) ועשו מהן את הכיור לרחצה, וע"י זה רחץ ה' את צאת בני ישראל; נשאר איפוא, החטא של שפיכות דמים, היינו הריגת חור, ועון זה נתכפר להם ע"י שנמסר בנין המשכן לבן בנו של חור...

אומר המדרש (שמות רבה, פרשה מח, אות ה) – ראו קרא ה' בשם בצלאל, הָדָא הוּא דְכָתִיב (הושע יד, ה): אָרְפָּא מְשׁוּבָתָם אֲהֵבם נִדְבָה ...

לכאורה, איך מתקשר הפס' בהושע לחטא העגל?

מסביר המהרז"ו – ארפא משובתם אהבם נדבה. ובפסוק הקודם "ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו אשר בך ירוחם יתום ארפא משובתם אוהבם נדבה" כי בעגל הרגו לחור וכשנתרצה להם ע"י נדבת המשכן אז ירוחם יתום – אורי בן חור ע"י בצלאל בנו שע"י נדבת המשכן שהיה בהם נזמים הראה להם שנתקנו על נזמי העגל. ועל שנעשה המשכן ע"י בצלאל שבא מחור הראה להם שנתקנו על הריגת חור...

כותב החיד"א {שמחת הרגל} – וכתבו משם מהר"ם אלשיך זלה"ה כי כל מצוה אשר יעשה אותה האדם מתקדש באבר ההוא אשר בו יעשה המצוה ההיא או האבר אשר רומזות אליה המצוה ההיא, כי רמ"ח מצוות עשה כנגד אברי האדם רמ"ח. אבל המוסר עצמו על קידוש השם מתקדש בכל גופו, כי במסירת נפשו מתקדש כל גופו בבת אחת. והשתא ישראל במצרים היו עובדי ע"ז ופגמו בכל הגוף ונקראו בחייהם מתים ואף שהיה באונס מ"מ להיות העובדי ע"ז כופר בכל התורה נפגמו בכל גופם והיו נקראים מתים, ולכן רצה הקב"ה לזכות את ישראל ונתן להם דם פסח ודם מילה כדי שימסרו נפשם על קדושת השם ועל ידי זה נתקדש כל גופם בבת אחת וחיו ולא ימותו וז"ש "ואעבור עליך וכו' ואומר לך בדמ"ך" שהם דם פסח ודם מילה כדי שיתקדש כל גופם בפעם אחת וחיו תמורת מה שנקראו לשעבר על שעבדו ע"ז מתים ויכון מאוד אומרו "בדמ"ך חיי" וממוצא דבר נתבאר טעם לאשר נצטוו בדם פסח ודם מילה, כי בזה מסרו עצמם על קידוש ה' ותקנו כל גופם.

יוצא א"כ שעבודה זרה עוקרים ע"י מסירות נפש!

אם חטא העגל היה עבודה זרה ועם ישראל עבדו עבודה זרה – מי יכול לתקן את זה?! אחד יחיד ומיוחד – חור! – ולמה? כי הוא מסר את נפשו!¹⁸ – ולכן רק מי שהיה מצאצאיו יכל לבנות את המשכן, כי אמרנו, שכדי לבנות את המשכן צריך מסירות נפש.

א"כ בצלאל התחיל את מלאכת המשכן, ומי שגמר אותה היה משה רבינו – אה הוא מלך?! נכון! אבל צריך כאן מסירות נפש כדי לבטל עבודה זרה – ולכן חור מתחיל ומשה מסיים!

בא האזנים לתורה ושואל, רבותי! הבנתי שלחור מגיע צל"ש. אבל למה הלכו דוקא לנין של מרים ולא לנכד – 'אורי'???

אומר האזנים לתורה {כי תשא} – ולא נמסר [מלאכת המשכן] לבנו אורי, שהיה שריו אז באבלות על אביו [חור], ואין השכינה שורה מתוך עצבות, ובנין המשכן היה זקוק להשראת השכינה על המנצח עליו.

כותב השפת אמת {ליקוטים, סוף פרשת ויקהל} – ראו קרא וכו'. ויש לתמוה למה לא ניתן מתנה זו לאורי אביו של

¹⁸ **ברוך שאמר**: בנוסף לחור, גם משה רבינו מסר את הנפש כדי להביא כפרה לעם ישראל על מעשה העגל, שנאמר {לב, יא} **וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פָּנָיו ה' אֱלֹהָיו** וגו', ואומרת הגמרא {מסכת ברכות לב, א} – {שמות לב-יא} **וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פָּנָיו ה' אֱלֹהָיו** **אמר רבי אלעזר: מלמד שעמד משה בתפלה לפני הקדוש ברוך הוא עד שהחלילו עד שנעשה חולה מרוב תפילות!**

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

ראיתי תירוץ נוסף, כמדומני בבני יששכר:

לפני כמה עשרות שנים, לא היה רחוב בבני ברק שלא היתה בו מכולת. זה לא כמו שהיום שאתה בא מול מחשב, ומעביר כרטיס אשראי. פעם היית בא למכולת: "אדון דוד תרשום".

"מה תרשום?! מתי משלמים?!"

במוצ"ש עושים חשבונות, ובעל המכולת שולח עם אחד הילדים את החשבון בפתק. וככה בכל שבוע ושבוע, היו משלמים בהקפה - על חשבון זה שהוא ישלם, הוא מספק לו עכשיו ביצים וחלב.

"מי הבטיח לך שהוא ישלם?"

"ישלם, אני לא דואג!"

אומר הבני יששכר, זה פירוש הדבר 'ישועות בו מקיפות' - חודש ניסן הוא חודש שאפשר לקחת בו ישועות בהקפה! - א' בבריאות, א' בפרנסה, א' בשידוכין, א' בשלום בית וכו' וכו' - אה, אבל אין לך זכויות??? - אין בעיה, פשוט תפנה לקב"ה ותאמר לו: "ריבונו של עולם, תירשום על החשבון!"

מתי בחר הקב"ה לעשות את המצוה של מסירות נפש, של לקיחת קרבן הפסח??? בר"ח ניסן - ולמה דוקא בזמן הזה? כי זה הזמן שבו נולד יצחק אבינו, שהיה ה'אבא' של מוסרי הנפש על קידוש ה', שהיה מוכן להיעקד ברצון על גבי המזבח!

אמר הקב"ה: "אני רוצה לחנוך את המשכן דוקא בחודש שבו נולד יצחק - כי המשכן יבנה רק ע"י מסירות נפש!" - ומאיפה למדנו מסירות נפש? מיצחק אבינו שהשריש זאת לדורות הבאים אחריו! ולכן היה צריך לצוות עליהם הקב"ה את שתי המצוות של דם פסח ודם מילה, כדי שיהיו מוכנים למסור את נפשם!

השבת - שבת מברכין ר"ח ניסן. חודש ניסן, אומרים רבותינו, הוא ה'חודש אשר בו ישועות מקיפות'.

נשאלת השאלה - מה פירוש הדבר 'חודש אשר בו ישועות מקיפות'?

אז כולם אומרים פשוט מאוד יפה - החודש שלפני ניסן הוא חודש **אדר**, ר"ת **א**ני **ד'** רופאין.

יחדש עלינו הקב"ה את החודש הזה לטובה ולברכה, ויוציא כל א' וא' מהמיצר שלו ונזכה לגאולה השלימה ולבנין בית המקדש השלישי ב"ב אמן ואמן!!!